

בס"ד עש"ק פרשת מקץ "שבת חנוכה"

כ"ט כסלו תשפ"ו ה' דחנוכה

{דף היומי ביום שב"ק זבחים צ"ז}

נא לא לקרוא בשעת התפלה וקריאת התורה

דברי תורה לחנוכה ולפרשת מקץ

הדורא
דעיקא

אורחות
חיים

סיפור עד
הפרשה

אמרי קודש
בעלזא

פנינים
יקדים

הרה"נ	טוב"ש	בעלזא	ר"ת
4:03	5:19	5:35	5:57
4:17	5:20	5:30	5:52
4:06	5:18	5:31	5:53
4:18	5:21	5:32	5:54
4:02	5:20	5:34	5:56
4:20	5:21	5:34	5:56
4:09	5:17	5:31	5:53

יב) קוה אל ה' וכו', אם קוית חזור וקוה. והיינו אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו ולא פנה בשום פעם אל רהבים, גם אחר שראה שלא נושע מיד ה', ויוסף אחר שנמסר וניתן במשמר היה תמיד בוטח בה', אבל אחר ימים רבים שלא נושע פנה אל רהבים אל שר המשקים, והן דברי המדרש אשרי הגבר וכו' זה יוסף, ולא פנה אל רהבים וכו' על ידי שאמר וזכרתני, שלבסוף רפה מדת הבטחון אצלו.

וישלח ויקרא את כל חרטמי מצרים ואת כל חכמיה ויספר פרעה להם את חלומו ואין פותר אותם לפרעה וגו'. (מא, ח) הנה תיבת "פרעה" מיותר, כי מפרעה היה הסיפור עד הנה, כמו שלא זכר שמו אצל "וישלח ויקרא". גם תיבת "להם" מיותר. והנראה עפ"י מה שאמרו רז"ל ואין פותר אותם לפרעה, כי פותרין היו אבל לא נכנס הפתרון באוזניו (ב"ר פט-ו). וצריך לדעת מהיכן שפט שלא פתרו על נכון. והוא כי פתרו פתרונות כאלו הנוגעים לפרעה לבדו, כמו שקבלו רז"ל שבע בנות אתה מוליד, וחלומות המלכים הם חלומות כוללים עיירות ומדינות ופעמים לכל העולם, וכו' ואם כן חלומותיו הם בודאי חלומות כוללים. על כן אמר "ויספר פרעה להם את וגו'", ר"ל שסיפר להם היות שהוא פרעה גדול המדינה, בודאי חלומו נוגע גם אליהם, כי הוא בודאי חלום כולל. וזהו "ואין פותר אותם לפרעה", שלא היה מי שיפתור אותו בענין כזה שהוא ראוי לפרעה, דהיינו על דרך הכולל, והבן. ובזה יצדק גם כן אומרו "ואין פותר אותם לפרעה", "אותו" מביעא ליה, כמו שהתחיל בלשון יחיד "את חלומי". אך לפי הנ"ל יצדק, הכוונה "ואין פותר" – רצה לומר שלא היה פותר כזה אותם לפרעה, רצה לומר שיפתרו בענין כזה שיהיו נכללין גם הם עם חלום פרעה, שיהיה הפתרון שייך אליהם.

(אגרא דכלה)

וידבר שר המשקים את פרעה לאמר את חטאי אני מזכיר היום. (מא, ט) משמע שחטא, וכן כתוב (לעיל מ, א) "חטאו משקה מלך מצרים וגו'", ואם כן למה ניצול יותר משר האופים. ויתכן לומר דזה פירוש הכתוב בפרשה הקודמת (שם יד) "כי אם זכרתני אתך כאשר ייטב לך וגו'", שזה עצמו אמר לו יוסף, הרי אתה יודע כי שניכם שוין בחטא, רק אתה ניצול על ידי שתזכירני לפרעה כמו שהי' לבסוף. ויתכן שלכך ירא שר המשקים לנפשו כי יגלה יוסף שגם הוא חטא, כי חשב שבלי

ויהי מקץ שנתיים ימים וגו'. (מא, א)

פירש"י: "כל לשון קץ סוף הוא". נראה לרמז בדבריו הקדושים, "להורות לכל איש בגשתו אל הרנה ואל התפלה על כל מחסורו בעניני עולם הזה אשר יחסר לו לא ישים מגמתו על מצוקותיו, רק יהיה עיניו ולבו על גודל צער גלות השכינה...". וזהו הרמז בדברי רש"י ז"ל במתק שפתינו: "כל לשון קץ", פירוש, צדיק כזה אשר כל לשונו בתפלתו הוא רק על הקץ, ומצפה לישועת ה', "סוף הוא", היינו הוא אשר יזכה להיות בסוף ולראות במהרה בישועה.

ויהי מקץ שנתיים ימים ופרעה חולם והנה עומד על היאור. (מא, א) שני גאולות נמשכו ונתהוו מתוך אור הגאולה העתידה לבוא בב"א: האחד נס ימי הפורים. השנית – היאור והנס של ימי החנוכה. ושניהם רמוזים כאן בפסוק: "ויהי מקץ" – מן קץ העתיד לבוא נמשך "שנתיים ימים" – שני גאולות (-ימים) תהיה גאולתו. ויקרא כה, (כט) ואלו הן: האחד "ופרעה חולם", רמז על נס פורים, שבו נתלה המן שהיה גלגול שר האופים (רמ"ע מפאנו), והנס גם היה ע"י שינת המלך, הוא אחשוורוש. השנית – "והנה עומד" הוא הקב"ה ש'עומד אחר כתלנו' לגאלנו, "על היאור" – מלשון 'אור' ע"י רמב"ן, כלומר, אור הנרות ואור הגנוז, שנתגלה לנו בנס.

ויהי מקץ שנתיים ימים. (מא, א)

במדרש הה"ד 'אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו זה יוסף ולא פנה אל רהבים' ע"י שאמר לשר המשקים כ"א זכרתני והזכרתני נתוסף לו לישב בבית הסוהר שתי שנים יותר. קשה דתחילה אמר אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו זה יוסף, והדר אמר ולא פנה אל רהבים וכו', ? וסותרים דברי המדרש מניה וביה. ונראה לי בשנבין בפסוק 'אשרי הגבר אשר שם מבטחו ולא פנה אל רהבים וכו', דסיפא דקרא מיותר, דכיון ששם ה' מבטחו ממילא לא פנה אל רהבים, נראה לי כשנפרש הפסוק (ירמיה יז, ז) 'ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו, כפל הענין ללא צורך. ונראה לי כי לפעמים יבטח אדם בה' ואחר כך שרואה כי כבר בטח בה' ולא באה לו ישועה ממנו, פונה אל בני אדם ובוחר לו דרכים שונות, ולכן אמר 'ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו מאז, ואין מאבד בטחונו בשביל שלא מתקיים מיד אלא עומד בבטחונו, זה ברוך הוא, וכן איתא במדרש (תנחומא בשלח יב, וע"ע דברים רבה ב-)

לעילוי נשמת

הרב החסיד

המפו' ר' יוסף יונה קליין ז"ל

בן הרב החסיד ר' צבי ז"ל

נלב"ע ג' טבת תשנ"ט

ולבנו העסקן המפו'

הרב החסיד ר' ישראל צבי (הרשל) קליין ז"ל

בן הרב החסיד ר' יוסף יונה ז"ל

נלב"ע ח' טבת תשע"ז

הונצח ע"י

משפחתו החשובה שיחיו

באמת לא הכירו אותו, רצה לומר, שהכיר יוסף בחכמתו ובדרישות ובחקירות דבריו אליהם שהם באמת אינם מכירים אותו. וקל להבין. (פני ארי זוטא)

ויאמרו אליו לא אדני ועבדיך באו לשבר אוכל. (מב, י)

לא תאמר כן שהרי עבדיך באו לשבר אוכל. (רש"י) ויש לדקדק בלשון רש"י, כי מלת שהרי משמעות ראייה והוכחה, דמזה שבאו לשבור אוכל מוכח שאינם מרגלים, וקשה מה הראיה בזה. ונראה דהנה אמרו רז"ל דלכן לא הלך אלעזר למלחמה למדין לפי שנתגדל במדין, ובירא דשתית מיניה מיא לא תשדי ביה קלא. וכן אמרו על משה שלכן לא הכה הוא את המים ואת העפר במכות מצרים, כי היתה לו הכרת הטוב למים והחול שהיצלוהו בלידתו וכשהכה את המצרי. וזה שאמרו השבטים, לא אדוני, אין אנחנו מרגלים החפצים לכבוש ולהרוג את תושבי הארץ, וראיה לכך, שהרי עבדיך באו לשבר אוכל, וכיון שהארץ היא כבאר שממנו אנחנו מתפרנסים, א"כ בודאי לא נרגל אותה ללחום עמה, כי בור שנשתה ממנו לא נלך לקלקל אותו. (הגה"ק רבי מנחם מנדל מלינסק ז"ע)

ויען ראובן אותם לאמר הלוא אמרתי אליכם לאמר אל תחטאו בילד ולא שמעתם וגם דמו הנה נדרש. (מב, כב) פירש"י בשם המדרש דמו וגם דם הזקן. הכוונה דהם אמרו כי ענשם על שראו בצרת יוסף ולא חמלו, ואם כן ראובן שאמר אל תחטאו בילד למה זה יענש, ואמנם אם העונש על דמו של זקן על שלא גלו לו מה נעשה ביוסף, ובזה גם ראובן היה באותה עצה ושפיר איענש, וזה שאמר הלא אמרתי אליכם לאמר אל תחטאו בילד ואתם לא שמעתם ולמה בא העונש גם עלי, [מוכח] וגם דמו של זקן הנה נדרש. (חתם סופר)

ויען ראובן אתם לאמר הלוא אמרתי אליכם לאמר אל תחטאו בילד וגו'. (מב, כב) וקשה דהלא האחים כבר הודו ואמרו אבל אשמים אנחנו על אחינו, ומה בא ראובן להוסיף בזה שאמר שהוא הזהירם לבל לחטוא, והרי הם בעצמם כבר הכירו בעוולתם. ונראה דהנה דרשו רז"ל בכתובות (דף ק"א) מהפסוק כבד את אביך ואת אמך, ואת לרבות אחיך הגדול שצריכין לכבדו, ורצה ראובן לעוררם כי מלבד על עיקר חטא המכירה, חייבין להתחרט גם על זה שלא שמעו בקול שלו, של ראובן, אף שהוא גדול האחים ועברו על מצות כיבוד אח הגדול. וכדי שתהא תשובתם שלימה ולא תשאיר פגם עון זה, צוה להם לשוב גם על זה. ולזה אמר הלוא אמרתי אליכם אל תחטאו בילד ולא שמעתם בקולי, ותשובו גם על עון זה. (הגה"ק רבי חיים מצאנז ז"ע)

אי נמי יש לומר, דראובן בא לעוררם שבודאי חייבין לשוב גם על איזה חטא אחר חוץ מעון המכירה. וראיה לכך כי הלא הוא לא היה בהמכירה ואעפ"כ באה עליו צרה זו, ובע"כ שיש עוד איזה חטא ופשע. וזה שאמר, הלוא אמרתי אליכם אל תחטאו בילד, ואנכי קיימתי את דברי ולא חטאתי בו ואעפ"כ עמכם אנכי בצרה, שמע מינה שהקב"ה חפץ בתשובה כללית ולא רק על עון זה. לכן בואי ונפשפש בכל מעשינו ונשוב עליהם. (הגה"ק רבי יחזקאל משינאווא ז"ע תקע"ו - ו' טבת תרנ"ט)

ויצא לכם ויחרדו איש אל אחיו. (מב, כח)

כי אף שכל אחי יוסף אחזתם רעד ופחד, מ"מ צרת עצמם לא הרגישו נגד מה שהיה כואב לבם בשביל אחיהם הקדושים על צרתם, וז"ש ויצא לבם, שהרגשת צער לבבם העצמי יצא ונסתלק מהם. ורק ויחרדו איש אל אחיו, שכל אחד היה חרדתו בשביל אחיו הצדיק. (הגה"ק בעל לחם שלמה משאמלווא ז"ע)

ויהי הם מריקים שקיהם והנה איש צרור כספו בשקו ויראו את צרורות כספיהם המה ואביהם וייראו. (מב, לה) יש לומר ע"ד ששמעתי בשם דודי זקני הצדיק הקדוש ר' יצחק זי"ע מראדוויל, בנוסח הפיוט "ידיד נפש": "כי זה כמה נכסף נכספתי לראות וכו', אלה חמדה לבי וחוסה נא ואל תתעלם", שיש לדקדק כפל הלשון "נכסף נכספתי". ואמר, "דהנה לדבר שבקדושה קשה מאוד להיות משתוקק בחשק נמרצת כמו שחושק לדברים הגשמיים, מפאת היצר הרע המונע לזה, נכסף נכספתי הפירוש, שרוצה שיהיה רוצה, כי מפאת נשמתו הק', משתוקק שיהיה באמת, אבל היצה"ר אינו מניח. אבל 'אלה' היינו לתאות הגשמיות, דהם בחינת 'אלה אלוהיך ישראל' (שמות לב, ד) 'חמדה לבי' לעשות בלי שום מפרע, השם ישמרני. ולזה אנו

ספק יתודע לפרעה כחו של יוסף, כי בודאי פתר עוד חלומות לאחרים בענין שיתודע להמלך וינקום יוסף ממנו. על כן הקדים והודה כי גם הוא חטא. ואין רחוק לומר שרק ב' שנים אלו ישב על כנו, וכבוא יוסף וגילה למלך, נתלה גם הוא. (שפת אמת)

ויאמר יוסף אל פרעה חלום פרעה אחד הוא את אשר האלקים עושה הגיד לפרעה. (מא, כה) פירש"י ז"ל - בשבע שנים הטובות נאמר הגיד לפרעה לפי שהיה סמוך ובשבע שני רעב נאמר הראה את פרעה לפי שהיה הדבר מופלג ורחוק נופל בו לשון מראה, עכ"ל. ונראה עוד לפרש, דהנה מבואר בספר ערבי נחל (דרוש ב' לפסח) על הפסוק (ויקרא ה, א) "או ראה או ידע אם לא יגיד ונשא עונו", דהיינו שאין להאדם תירוץ לומר שנגזר מן השמים עליו להיות חוטא, מחמת דהשי"ת יודע מה שעתידי להיות א"כ מוכרח לכך, דזה אינו, דהידיעה אינו מכריח, רק הדיבור הוא מכריח, שהשי"ת אם יאמר אז צריך להיות, עיי"ש וכעין זה כתב המהרש"ל בחכמת שלמה (ריש מס' סוטה ד"ה איני), ידיעתו ית' אינו מכריח, אבל הכרזה מן השמים מכריח, ועיי"ש. והנה לכאורה קשה האין נתן יוסף עצות לבטל גזירתו של המקום ב"ה של שני הרעב. אמנם השי"ת חפץ בכך שיבטל מרעה לטובה. ולכן על הטובה אמר "הגיד" דהיינו שזה לא יתבטל, ועל הרעות אמר "הראה" שרצונו יתברך שיבטל, ודו"ק. (אך פרי תבואה)

ויוסף בן שלשים שנה בעמדו לפני פרעה וגו'. (מא, מו)

תכלית כל בן ישראל הוא להיות הולך ומוסיף בשלימותו בכל יום, ואין זו אלא על ידי "שיצרו מתגבר עליו בכל יום ויום, והוא עומד נגדו בכלי מלחמתו, וכובש את יצרו בהרהור ובמעשה, בזה הוא מוסיף והולך, כמו מלכותא דארעא שיש לו חיל, אותו שאין הולך במלחמה, עומד תמיד על מעמד ומצב אחד, ואותו שהוא רגיל לילך בכל עת למלחמה וכובש המלחמה, יוכל לילך מעלה מעלה עד שיוכל להיות שני למלך. וכן הוא מלכותא דרקי' (עיי' ברכות נח. "מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקי'"), מי שהוא רגיל לעמוד בקשרי מלחמה וכובש את יצרו, יוכל להשיג שלימות בכל יום, כי יצרו מתגבר ומתחדש עליו בכל יום ויום. ואל ידמה האדם שעיקר שלימותו הוא רק בתורה ותפלה, "כי בשביל כן לא היה צריך הקב"ה לברוא העולם העשירה, כי יש לו מלאכים ואופנים וחיות הקודש שמשבחים ומפארים אותו תמיד,

אלא עיקר העבודה של ישראל, מחמת שהמה מלובשים בחומר עב ובכל התאות, והמה מקדשים את עצמם בכל הבחינות (ומהפכים מחומר לצורה, זה אי אפשר למלאך לעשות, זה הוא חידוש עבודה, שמקדש ומטהר א"ע בכל דברים הגשמיים, בזה יש הוספה ביד ישראל על מלאכים ושרפים. והנה, "יוסף" רומז על בני ישראל, כדכתיב (תהלים עז, טז): "בני יעקב ויוסף סלה", לרמז שצריך להיות מוסיף והולך בכל יום, ופרעה רומז על היצר הרע (עיי' לקו"ת להאריז"ל פר' שמות), ותנן (אבות ה, כא) "בן שלשים לכח", כי עיקר המלחמה עם היצר הרע הוא בשנים אלו, הוא שרמז הכתוב: "ויוסף בן שלשים שנה בעמדו לפני פרעה" כל אחד מישראל צריך בעיקר בשנים אלו להתגבר ולעמוד נגד היצר הרע. (עבודת הגרשוני)

ויאמר הנה שמעתי כי יש שבר במצרים רדו שמה ושברו לנו משם ונחיה ולא נמות. (מב, ב) יש לפרש כי "שבר" היינו גלות מצרים, שנגזרה גלות מצרים ולכן - "רדו שמה". ועוד, כי "דצ"ך עד"ש באח"ב - בגימטריה "שבר" (עם הכולל) גם מנין שנות חיי האבות אברהם, יצחק ויעקב [קעה, קפ, קמז] הוא ביחד "תק"ב" שנים, ובגימטריה - "שבר", רמז כי בזכותם יצאו ישראל ממצרים, ובזכותם הוכו המצרים בעשר המכות. (נחל קדושים)

וירא יוסף את אחיו ויכרם ויתנכר אליהם וגו' ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירוהו. (מב, ז-ח) לכאורה הוא כפל לשון, דאחד שכתוב 'ויכרם' למה כתיב שנית 'ויכר יוסף את אחיו' וגם, ד'והם לא הכירוהו' כתיב שלא במקומו, דהיה לו לאומרו לעיל גבי 'ויכרם' ולפי היותר פשוט נראה לומר דהכי פירוש המקרא, דבתחילה 'ויכרם' ויתנכר אליהם וידבר אתם קשות' כי היה מסופק בהם אם גם הם מכירים אותו כמים הפנים אל פנים או לא, לכך בא לדבר אתם קשות ולנסות אותם בדבריו אלו להעמיד על האמת אם לא יודעים אותו או שעושים את עצמם כאילו לא ידעו אותו, ואז 'ויכר יוסף את אחיו' שהם

הם יצאו את העיר לא הרחיקו ויוסף אמר לאשר על ביתו קום רדוף. (מד, ד) מה הקשר בגלל שלא הרחיקו לכן אמר רדוף אחרי האנשים? אלא איתא כי תפילת הדרך מועילה לאדם שלא יזק, ומחויבים בתפילה זו רק לאחר שמתרחקים לפחות פרסה אחת מן העיר. ויוסף ידע שהם יתפללו תפילת הדרך ולכן ציוה לרדוף אחריהם לפני שיתרחקו הרבה מן העיר. היינו, לפני שיתפללו תפילת הדרך. ויש עוד להוסיף, שלכן ציוה יוסף למלא את אמתחותיהם כאשר יוכלו שאת, שיכביד עליהם המשא ולא יוכלו לנסוע מהר יותר ויקל לרדוף אחריהם ולהשיגם בעוד מועד. (הגה"ק האלוני רבי חיים ויטאל ז"ע)

הן כסף אשר מצאנו וכו' ואין נגנוב מבית אדונך כסף או זהב. (מד, ח) מקשים המפרשים איזה קל וחומר הוא זה והלא יכול יוסף להשיבם שהשיבו את הכסף, מחמת שפחדו ממנו שמא יגלה זאת באמצעות הגביע, אבל עכשיו שנגנוב את הגביע אין להם ממה לחשוש. אלא ק"ו אחר יש כאן, דהנה הדין הוא שגניבת עכו"ם אסורה, ואילו טעות עכו"ם מותרת, וזה שאמרו ליוסף - הן כסף אשר מצאנו - כסף שבא אלינו ע"י מציאה שאבידת עכו"ם מותרת ואעפ"כ השבנו, ק"ו שלא נגנוב שהרי גניבת עכו"ם אסורה לנו.

אשר ימצא אותו מעבדיך ומת. (מד, ט) נבואה נזרקה מפיהם של האחים על עשרת הרוגי מלכות. הרי מבואר כי עשרת הרוגי מלכות נהרגו בעוון מכירת יוסף, ובזה נאמר שנתגלגלה בהם נשמת עשרת השבטים. על כך אמרו האחים: **"אשר ימצא אותו מעבדיך"** כאשר יבואו עבדיך בגלגול, אזי **"ומת"**, יתחייבו מיתה על עוון זה. (פנים יפות)

ויאמרו אליו וגו' חלילה לעבדיך מעשות כדבר הזה. אשר ימצא אותו וגו'. (מד, ז-י) יש להבין למה קצבו את עונש הגנוב למיתה, גם מהו שאמר "כדבריהם כן הוא אשר ימצא אותו יהיה לי עבד", והלא הם אמרו שעונשו במיתה. אלא, ידוע שעונשו של גנוב מבני הבית חמור יותר מסתם גנוב - שאין עונשו חמור כל כך, וכמו שאמר שלמה המלך (משלי ו, ל) "לא יבזו לגנוב כי יגנוב למלא נפשו כי ירעב", לא כן כשיש לו די ארוחתו אצל אדונו ובכל זאת גנוב, הרי זה מרוע לב ואי אפשר להזהר ממנו. והנה, כשחשדם שנגנוב, אמרו לו: 'למה ידבר אדוני כדברים האלה, חלילה לעבדיך מעשות כדבר הזה?' בלשון תמיה, וכי לא יתכן שאחד מעבדיך, משרתי הבית, היה במעל הזה, הלא אנחנו יש לנו חזקת כשרות שהרי השבנו אליך גם הכסף, ולמה תחשדנו ולא תחפש אצל עבדיך, והוסיפו לדון מעצמם על עונש הגנוב, ואמרו: "אשר ימצא אותו מעבדיך" - באחד מעבדי הבית, אזי ודאי יגדל עונשו "ומת" כי אשמתה רבה, [וכמו שגם יעקב אמר ללבן (לעיל לא, לב): "עם אשר תמצא את אלוהיך לא יחיה"], "וגם אנחנו" - אם תמצא הגניבה באחד מאתנו, אז רק "נהיה לאדוני לעבדים" [וכמשפט התורה (שמות כב, ב) "ונמכר בגניבתו"] ומעתה יפה השיב להם: "גם עתה כדבריהם כן הוא אשר ימצא אותו" - ברשות אחד מאתכם "יהיה לי עבד ואתם תהיו נקיים". (הגה"ק רבי שמעון סופר ז"ע)

מבקשין מאת השי"ת 'וחוסה נא' על נפשיו ואל תתעלם מאתנו, ולהיות משגיח על כל תנועה, ודפח"ח. וזהו: 'ויהי הם מריקים שניהם' ע"ד הפסוק (ישעי נח, ו) "פתח חרצובות רשע" כלומר, כשאדם פותח ורוצה לפשפש במעשיו, "והנה איש צרור כספו בשקו" היינו "שהכיסין והתאות עדיין צורות בשמלותם ולא נפלט מהם לגמרי, וכשאדם מתחנן לפני השי"ת על זה באמת, אזי הקב"ה מאיר עיניו שיראה אותם תמיד לנגד עיניו לא ימוש מזכרונו כמאמר דוד המע"ה (תהלים נא, ח) "וחטאתי נגדי תמיד". ולזה, 'ויראו את צורות כספיהם', כלומר, שנראות ונגלות לעיניהם, 'המה ואביהם' הן אותן התאות מפאת עצמו והן שהם מפאת [חלק] אב ואם (קידושין ל:), וכיון שהאיר ה' את עיניהם מיד 'ויראו' באו לידי יראת הרוממות, השם יזכני לזה". (קב ונקי)

ויאמר השלום אביכם הזקן אשר אמרתם העודנו חי. (מג, כז) והקשה האור החיים, היה לו לומר שאלת עודנו חי קודם שאלת השלום לו, עיין שם. ונראה דיוסף רצה לרמוז להם שיבינו בעצמם שהוא יוסף, שלא לבייש אותם כמו שכתוב (בראשית מה, ג) "ולא יכלו אחיו לענות אותו", ועל דרך שפירש רש"י על פסוק "כי ארד אל בני" (לז, לה) עיי"ש, וכמו שכתוב על פסוק "ותחי רוח יעקב אביהם" (מה, כז) יעוי"ש. וזהו שאמר יוסף - "העודנו חי", לא תמיה, רק באמת שעודנו חי, וגם יש תמיהות המתקיימות, לרמוז להם שבאמת יעקב חי, וגם יש תמיהות המתקיימות, לרמוז להם שבאמת יעקב חי, כי הוא ידע בעצמו שהוא יוסף, ונמצא שלא מת אחד מבניו בחייו, ואז בודאי הוא חי כדאיתא (תענית ה:): יעקב אבינו לא מת. והם אף שלא הבינו, נצנצה בהם רוח הקודש והסכימו לדעתו כמו שפירש רש"י על פסוק "כלנו בני איש אחד נחנו", שכללו את יוסף גם כן עמהם, יעוי"ש, והבן. (דגל מחנה אפרים)

ויאמר הזה אחיכם הקטן אשר אמרתם אלי ויאמר אלקים יחנך בני. (מג, כט) יש לפרש ע"פ מאמר חז"ל: "אחיכם הקטן" - בשביל שמקטין את עצמו, כי ידוע שישנן מצות סגוליות כמו כיבוד אב, שסגולתה היא "למען יאריכון ימך" (שמות כ, יב), ועוד, ומדת ענוה סגולתה היא לחן, כדכתיב (משלי ג, לד) "ולענוים יתן חן". והנה, אצל העניו והנדכה כתיב (תהלים נא, ט): "לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה", היינו גם מדת הדין, ששם 'אלקים' רומז עליה (בר"ר לג, ג), לא תבזה, ולהיפך השוטה שמתגאה עד שנדמה לו בעיניו שהוא צדיק וישר, הוא שנאוי ומתועב אף בעת שמדת הרחמים שולטת, "וכמו שפירש מורי הק' מראדזמין זצלה"ה: 'תועבת ה' כל גבה לב' (משלי טז, ח) - השם הוי"ה, שהוא רומז על רחמים (בר"ר שם), היינו שאף מדת הרחמים מתעב הגבה לב". וזהו שאמרו: "אחיכם הקטן" בשביל שמקטין את עצמו, כלומר, שבזכות מדת הכנעה שבו היה זוכה לברכת חן. ואמר יוסף: "אלקים יחנך בני" שלב נשבר ונדכה אף "אלקים לא תבזה" - גם בעת שמדת הדין שולטת כי קרוב ה' לנשברי לב (תהלים לד, יט). וזה פירוש מאמר הכתוב (שם סז, ב): "אלקים יחננו", כי בברכת חן אפשר לזכות אף בעת שמדת הדין שולטת, כיון שזוכין בה רק על ידי הכנעה. (ישמח ישראל)

דברי תורה מרבותינו הק' מבעלזא

"ולכל תכלית הוא חוקר", מלשון "כלה ונאבד", והיינו שאין שום חפץ ורצון בגוף הדבר אלא להגיע אל סופו וקצו, כלומר, שהאדם יתגבר על יצרו הרע ויעביר אותו מן העולם, וזה תלוי ברצון ובחירת האדם, וזהו: "זמן נתן לעולם כמה שנים יעשה באפלה, שכל זמן שיצר הרע בעולם אופל וצלמות בעולם... נעקר יצר הרע מן העולם אין אופל וצלמות בעולם", פירוש, הקב"ה מסר בידי העולם את זמן שליטת היצר הרע בעולם, כיון שהוא תלוי בבחירתו ורצונו של בני ישראל, ובידם להביא לכך שיכלה זמן שליטתו ויעבור מן העולם ובפירוש השני מפרש המדרש את הפסוק "קץ שם לחושך" על ישיבת יוסף בבית האסורים, ולפי זה פירושה תיבת "תכלית" היא מטרה ותכלית הדבר, והיינו שיש חפץ ורצון בגוף הדבר בכדי לבוא לתכליתו ומטרתו, שכן ירידת יוסף למצרים וישיבתו בבית האסורים היו הכנה לבני ישראל שיוכלו להחזיק בקדושתם גם בגלות מצרים ולהרגיז יצר טוב על יצר הרע, וכמו שאמרו רז"ל (ויק"ר לב, ה): "יוסף ירד למצרים וגדר עצמו מן הערוע, ונגדרו ישראל בזכותו", וזהו: "זמן נתן ליוסף כמה שנים יהיה באפלה בבית האסורים", והיינו

ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חולם והנה עומד על היאור. (מא, א) ובמדרש (ב"ר פט, א) אמרו: "קץ שם לחושך" [ולכל תכלית הוא חוקר אבן אופל וצלמות] (איוב כח, ג), זמן נתן לעולם כמה שנים יעשה באפלה. ומאי טעם 'קץ שם לחושך', שכל זמן שיצר הרע בעולם, אופל וצלמות בעולם, דכתיב 'אבן אופל וצלמות', נעקר יצר הרע מן העולם אין אופל וצלמות בעולם. דבר אחר 'קץ שם לחושך', זמן נתן ליוסף כמה שנים יעשה באפלה בבית האסורים, כיון שהגיע הקץ חלם פרעה חלום. ויש לפרש כוונת המדרש, דהנה תיבת תכלית, יש לה שתי משמעויות. משמעות אחת היא תכלית ומטרה של כל דבר שהוא, והיינו שרוצים בגוף הדבר בכדי להגיע על ידו אל תכליתו ומטרתו. משמעות שניה היא סוף וקץ, מלשון "כלה ונאבד", כלומר, אין שום חפץ ורצון בגוף הדבר, אלא שיכלה ויסתיים אותו דבר. **אלו הם שני הפירושים** של המדרש בפסוק "קץ שם לחושך" ולכל תכלית הוא חוקר", והיינו שבפירוש הראשון מפרש המדרש: "קץ שם לחושך" על היצר הרע שברא הקב"ה בעולם, ולפי זה פירוש תיבת "תכלית" בהמשך הפסוק

ואת אחיכם קחו וקומו שובו אל האיש. ואל שדי יתן לכם רחמים לפני האיש וגו'. (מג, יא-יד) ובמדרש (ב"ר צא, יא) אמרו: "אמר להם, הרי הכסף והרי הדורות והרי אחיכם, צריכים אתון מלתא אוחרי. אמרו ליה, צלותך אנן בעינן. אמר להון, אם צלותי אתון בעין, ואל שדי יתן לכם רחמים וגו'". ויש להבין הכונה בשאלת יעקב אבינו: "צריכים אתון מלתא אוחרי", ותשובת השבטים: "צלותך אנן בעין", שהרי יעקב אבינו ידע שהם צריכים לתפלה, ובודאי לא על כך התכוין בשאלתו.

ויש לומר בדרך רמז, בהקדם מה שאמר הרה"ק מסטרעליסק זי"ע (ראהאמרי קדוש השלם" אות כט), שהעצה הטובה והמועילה ביותר לתקון המדות ולכבישת היצר, היא התפלה להשי"ת שיהיה בעזרו להצילו מרשת היצר הרע, ושיוכל להתגבר תמיד על כל המניעות ולעשות את רצונו ית"ש. והנה מצרים הוא מקום שפל ביותר, ולכן לפני שירדו השבטים למצרים, היו צריכים לעשות הכנה גדולה ולהתקדש ביותר, כדי שקלקול האנשים והמקום לא יהיה בעוכרם ח"ו, וזה שאמר יעקב אבינו ע"ה לשבטי ק-ה: "הרי הכסף והרי הדורות והרי אחיכם, צריכים אתון מלתא אוחרי", בלשון נחותא ולא בלשון שאלה, כלומר, לפני שאתם יורדים למצרים, צריכים אתם עוד למלתא אוחרי, והוא לעשות הכנה בקדושה גדולה כראוי, כדי שתוכלו להתחזק ולעמוד בכל הנסיונות במצרים. **ועל כך אמרו השבטים** ליעקב אבינו: "צלותך אנן בעין", שכן העצה הטובה והמועילה ביותר לאדם, שיוכל לעמוד בכל הנסיונות הקשים, היא התפלה להשי"ת שיהיה בעזרו, כאמור. "אמר להון, אם צלותי אתון בעין, ואל שדי יתן לכם רחמים" וגו', דהנה איתא ב"תוספות ישנים" (ר"ה יז, ב:) בביאור ההבדל בין מדת "רחום" שב"ג מדות הרחמים למדת "חנון": "כי מדת רחמים היא שלא בעת צרה, כי בטרם תגיע הצרה, הוא מרחם שלא תבוא, אבל 'חנון' הוא, שחונן בעת הדחק לגאול הצועק, כדכתיב (ישעיה ל, יט) 'חנון יחנך לקול זעקך', והיינו שיעקב אבינו אמר להם שעל ענין זה צריך האדם להתפלל להשי"ת שלא יבוא כלל לידי נסיון, ולא שיצטרך ללחום עם יצרו ולהתגבר עליו, שהיא בחינת "רחום", שענינה הוא: "כי בטרם תגיע הצרה, והוא מרחם שלא תבוא", וזהו: "ואל שדי יתן לכם רחמים" דייקא, פירוש, השי"ת ישמור אתכם שלא תבואו כלל לידי נסיון.

הזה אחיכם הקטן אשר אמרתם אלי, ויאמר אלקים יחנך בני. (מג, כט) ובתרגום אונקלוס "ואמר מן קדם ד' יתרחם עליך ברי". ודייק: למה התרגום משנה מחנון לרחום, שיוסף אמר: יחנך, והתרגום מתרגם: מן קדם ה' יתרחם עליך. הלא ב' מדות הם? דהרי התוס' (ראש השנה י"ז ע"ב) בד"ה י"ג מדות בהגה"ה שם מחלק בין חנון לרחום, ובתוך דבריו שם אומר, וז"ל: כי מדת רחמים היא שלא בעת הצרה, כי בטרם תגיע הצרה הוא מרחם שלא תבוא, אבל חנון הוא שחונן בשעת הדחק, לגאול הצועק, כדכתיב (ישעיה ל'): חנון יחנך לקול זעקך. עיי"ש ונראה, לפי דברי התוס' הנ"ל, כי חנון נאמר על שעת הדחק, לחלצו ממצור, ורחום הוא להגן בטרם תבוא הצרה שלא תבוא. לכן יוסף דיבר עם האחים לפי מחשבתם ודעתם. והם הלא חשבו שהם וגם בנימין כולם הם בצרה וצריכים לחנינה, לכן אמר לפי דעתם: אלקים יחנך בני, שזה מוסב לחלצו מהצרה הנתון בה. אבל התרגום מתרגם אליבא דאמת, ולפי דעת יוסף שאמר זאת. והלא מי כמוהו ידע שלא אחיו ולא בנימין נתונים בצרה ובשביה. לכן הוא מתרגם: מן קדם ד' יתרחם עליך. שלא יגיע לך שום רע. ואלקים יחנך בני.

(כ"ק מרן מהר"ד זי"ע)

שמן השמים נקבע זמן שהותו של יוסף בבית האסורים וכמה זמן יהיה שם במצר, לעשות בכך הכנה לבני ישראל, "כיון שהגיע הקץ חלם פרעה חלום". **ולפי האמור,** שני פירושי המדרש קשורים זה בזה, והיינו שעל ידי החושך של יוסף הצדיק בזמן שהותו באפלה בבית האסורים, עשה הכנה לבני ישראל שיוכלו להעביר את חשכת יצר הרע מקרבם כשיגלו למצרים, שכן בכח הכנתו וקדושתו של יוסף הצדיק, היה בכחם של בני ישראל להתגבר על היצר הרע במשך שהותם במצרים, כאמור. השי"ת יעזרונו להתכלל בקדושת יוסף הצדיק ולעבוד את השי"ת בקדושה וטהרה.

ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם וישתהו על ארץ מצרים וגו'. ויטב הדבר בעיני פרעה וגו'. ויאמר פרעה אל עבדיו הנמצא כזה איש נבון ויאמר פרעה אל יוסף אחרי הודיע אלקים אותך את כל זאת אין נכון וחכם כמוך. (מא לג-לט) ולתפרץ הקושיא המפורסמת (כן הוקשו גם באלשיך הק' ובאוה"ח הק') וכי ליועץ למלך נתנוהו, הוא היה צריך רק לפתור החלום אל מה ירמזון מליו, אבל לא לתת עצות לפרעה ועי' אור החיים ושאר מפרשים. אמנם כשנבין מה שכתוב (פסוק ח) 'ואין פותר אותם לפרעה' ואמרו במדרש (ב"ר פט ו) שהיו פותרין שבע בנות אתה מוליד ושבע בנות אחת קובר וכו' ולא נכנסו הדברים באזניו, וטעמא בעי מדוע לא נכנסו באזניו. והענין דאמרו בברכות (נו, ב) הוואה קנה בחלום יצפה לחכמה שנאמר (משלי ו' ז') 'קנה חכמה' קנים יצפה לבניה שנאמר (שם) 'ובכל קנייך קנה בינה'. ולכן פרעה כשחלם לו 'שבע שבילים עולות בקנה אחד' וגו' (פסוק ה) היה מצפה לחכמה, שמסתמא החלום יגיד לו איזה דבר חכמה. אך משבאו החרטומים ופתרו לו מענין שבע בנות לא ראה בדבריהם שום ענין חכמה, על כן לא נכנסו דבריהם באזניו כלל. אבל כשבא יוסף ופתר לו על ז' שני שובע וז' שני רעב סיים בדבר חכמה, באמרו 'ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם וישתהו על ארץ מצרים', התבונן פרעה בדבר חכמה התלוי בחלום הזה, וייטב בעיניו, כאמרם הוואה קנה בחלום יצפה לחכמה, והראה לדעת כי חכמה גדולה תלויה בחלום זה, לזה אמר 'אחרי הודיע אלהים אותך את כל זאת אין נבון חכם כמוך'.

(כ"ק מרן מהר"ש זי"ע מכון "משמיע שלום")

ויען ראובן אתם לאמר הלוא אמרתי אליכם לאמר אל תחטאו בילד ולא שמעתם וגם דמו הנה נדרש. (מב' כד). וקשה הלשון 'הלא', דמה חידש בזה ראובן, אחר שהם כבר אמרו 'אבל אשמים אנחנו' וגו'. ועוד הלשון 'וגם' הוא מיותר. ורש"י דחק עצמו בזה. ויש לומר דהנה כתוב (שמואל א' כ, כו) 'כי אמר מקרה הוא בלתי טהור הוא' ופירושו המפרשים (ראה חומת אנך להחיד"א שם; באר מים חיים פר' בא ד"ה ויאמר ה' אל משה) שמי שאומר על איזו סיבה שמקרה הוא, הוא סימן שבלתי טהור הוא, כי אלו היה ירא שמים לא היה תולה שום דבר רק בהשגחה מאתו יתברך. ואמרינן בגמ' ברכות (ה). מי שרואה שיסורין באין עליו יפשפש במעשיו, וכן עשו שבטי י-ה בראותם כי באה עליהם הצרה הזאת, לא תלו הדבר במקרה רק אמרו אין יסורין בלא חטא (שבת נה, ב), ומסתמא חטאו באיזה ענין ופשפש במעשיהם, ולא מצאו שום חטא, רק מכירת יוסף, על כן אמרו 'אבל אשמים אנחנו וגו'. ובא ראובן וסתר דבריהם, ואמר אין יתכן שזה הצער רק בשביל חטא זה, הלא אני אמרתי לכם אל תחטאו בילד, וא"כ אין לי שום אשמה בדבר, ולמה מצערים אותי, אלא ודאי יש לנו עוד חטאים. ואמר 'וגם דמו הנה נדרש' פירוש שגם חטא זה מצטרף, אבל לא תדמו בנפשיכם שאין לכם חטא רק זה.

(כ"ק מרן מהר"ש זי"ע מכון "משמיע שלום")

ויאמר אליהם ישראל אביהם אם כן אפוא זאת עשו קחו מזמרת הארץ בכליכם והורידו לאיש מנחה וגו'. וכסף משנה קחו בידכם וגו'.

דברי תורה לחנוכה

לו מדורה בפני עצמו וכו'. לא יאמר אדם איני מקיים מצות זקנים הואיל ואינן מן התורה, אמר להם הקב"ה: בני! אין אתם רשאים לומר כך, אלא כל מה שגוזרים עליכם תהיו מקיימין, שנאמר (דברים יז, יא) ועשית על פי התורה אשר יורוך, למה? שאף על דבריהם אני מסכים... תדע לך, שהרי יעקב בשעה שבירך מנשה ואפרים מה כתיב שם? 'וישם את אפרים לפני

זאת חנוכה טעם על מה שנקרא היום האחרון של חנוכה בשם "זאת חנוכה", וזה לשונו: "איתא במדרש תנחומא (נשא, כט): ילמדנו רבינו, נר חנוכה שהותיר בה שמן ביום ראשון, מהו להדליק בה בשני? כך שנו רבותינו: נר חנוכה שהותיר בה שמן ביום ראשון, מוסיף עליו כל שהוא ומדליקו ביום שני, וכן בשאר הימים, אבל אם הותיר ביום שמיני עושה

המעשים לפניך בא ואתה דורש מעשה כולם, מה שאין כן בחנוכה אין החתימה לפי המעשים, אלא בבחינת לשון הכתוב (שמות לג, יט) וחנותי את אשר אחון ורחמתי את אשר ארחם, שדרשו חז"ל ע"י ברכות ז, א) אף על פי שאינו הגון ואף על פי שאינו כדאי. **ובזה יש לפרש** מאמרם ז"ל (עירובין יח, ב): "אמרה יונה לפני הקב"ה: רבונו של עולם! יהיו מזונותי מרורין כזית ומסורין בידך, ואל יהיו מתוקין כדבש ותלוין ביד בשר ודם". יונה – היינו כנסת ישראל שנמשלה ליונה, ואומרת כנסת ישראל לפני הקב"ה: רבונו של עולם, יהיו מזונותי מרורין כזית, כלומר: טוב לי שתדינני בחנוכה, בעת שמדליקין בשמן זית, כי אז המשפט הוא לפי גודל חסדיו של הקב"ה ולא לפי מעשיו של האדם, וזהו "ומסורין בידך". ואל יהיו מתוקין כדבש, כלומר: ואל תדינני בראש השנה שאוכלין בו תפוח בדבש, וכמו כן בכל חודש תשרי שמרבים בו באכילת דבש, משום שאז "תלוין ביד בשר ודם", כלומר: שהחתימה היא כפי מעשי האדם...

הרה"ק מפריסוב זצלה"ה אמר בזאת חנוכה שמצות חנוכה היא מסוגל לבנים, שמצוה ראשונה היא פ"ו, ומצוה אחרונה היא חנוכה, ותוה"ק נעץ ראשו בסופו וסופו בראשו, ואמר גם בלשון זה שתרי"ג עם ז' מצות דרבנן בגימטריא כתר, וכתר הוא עגול, נמצא שהמצוה ראשונה פ"ו עם מצות חנוכה אשר היא אחרונה מתאחדין, שבדבר עגול כן הוא, שהראשון והאחרון באין יחד.

מנשה' (בראשית מח, כ), עשה הקטן קודם לגדול, וקיים הקב"ה גזירתו: אימתי? בקרבנות הנשיאים – שבת אפרים תחילה וכו'. עד כאן. "בדברי המדרש אלו אמרתי טעם הגון על מה שקורין יום השמיני של חנוכה "זאת חנוכה", **והוא דמצינו בגמרא** (שבת כג, א) לענין נר חנוכה: המדליק מברך אשר קדשנו במצוותיו וצונו, והיכן צונו? מ"ל תסור. ואומר אני כי הפסוק עצמו מרמז לדברי המדרש, וזה שאמר הכתוב: לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך – מטעם שגם אני מסכים על ידם, וראיה לזה: ימין ושמאל – היינו ימין ושמאל של יעקב, שנאמר: וישלח ישראל את ימינו וישת על ראש אפרים וגו' ואת שמאלו על ראש מנשה וגו' וישם את אפרים לפני מנשה, והקב"ה הסכים על ידו וגם כן הקדים את אפרים למנשה, וכדברי המדרש שנאמר 'ביום השביעי נשיא לבני אפרים', 'ביום השמיני נשיא לבני מנשה'. וכיון שביום השמיני של חנוכה אנו קורין 'ביום השמיני נשיא לבני מנשה', שמזה אנו למדין לשמוע לדברי חכמים שתיקנו מצות חנוכה, ולברך עליו 'וצונו', על כן נקרא אותו יום "זאת חנוכה", כי ממנו נובע לקיים מצות חנוכה". עכלה"ק.

זאת חנוכה בשם הרה"ק רבי משה מרזוזאדוב זי"ע בן הרה"ק רבי אליעזר מדז'יקוב זי"ע: איתא בספרים הקדושים כי בחנוכה הוא גמר החתימה של הימים הטובים שבירח האיתנים. אמנם חילוק יש ביניהם, שבימים הנוראים החתימה היא לפי מעשי בני אדם, וכמו שאומרים אז "כי זכר כל

סיפור על פרשת השבוע

מרדכי דוב זי"ע אמר לרבינו זי"ע עכשיו אני כבר נזכר מה שאמר לי אז חותני הקדוש, ראה נא עד כמה בני רבי יחזקאל יש לו כ"כ הרבה מסירות נפש עבורי, ולא הבנתי אז את הדברים, עכשיו כבר אני מבין כל הענין היטב. גם הרה"ק מגארליץ אמר שאחיו רבינו משינאווא החזיק את אבא בעולם כ"ב שנים

כ"ק מרן מהרי"ד מבעלזא זי"ע אמר פעם לאחד מנכדי הרה"ק משינאווא זי"ע [בערך בזה"ל] האסט געהאט א זיידע וואס האט געדינט דעם אייבירשטען אז אפילו א פשוטע יוד ווען עהר דינט אזוי דעם אייבירשטען וואלט עהר אויך געהייסען א עובד השם [ר"ל שהרה"ק משינאווא זי"ע עבד עבודתו עם מדרגות גדולות, אבל עבודה כזו ביגיעה כזו אף בלא מדרגות הוא דבר גדול]. **פעם אחת** ישבו כמה זקנים בירושלים בבתי אונגריין (בהאונגארישע הייזער), ושוחחו ביניהם, ובאמצע התחיל אחד מן הזקנים להשתעל באופן נורא מאוד, ולא הפסיק להשתעל והיה נראה כמו סכנת נפשות ממש, ונעשה קצת בהלה ואחד צעק שיקראו לרופא, והשני צעק שאין לחכות על רופא כי מה יוכל הרופא לעשות רק יקחו תיכף מונית ולנסוע עמו לבית החולים, וכבר רצו ליקחו אל בית החולים, ובתוך כך נרגע אותו זקן והוטב לו והפסיק מלהשתעל, והעלה בת שחוק על פניו, והאנשים לא הבינו מהו פשר של השחוק הזה, וכשנרגע לגמרי, סיפר להם שכשהיה ילד התחיל להשתעל כסדר באופן נורא ואמו לקחה אותו להרופא שבעירו, והרופא אמר שהוא חושש שאולי יש לו מום בריאות חלילה [לונגען פעלער] שהיה זה מחלה מסוכנת מאוד, וצוה לאמו שתסע ללעמבערג ששם יש רופא מומחה, ונסעה אמו ללעמבערג והלכה להרופא והרופא קבע שזהו אכן מחלה בריאותו רח"ל,

וכמובן שהוריו נבהלו מאוד ולא ידעו מה לעשות, ובזמנינו ב"ה כברהמציאו רפואה ע"ז ע"י ניתוח, אבל בימים ההם היה דבר כזה סכנת חיים רח"ל, והחליטה אמו ללכת להצדיקים ולבקש מהם ישועה עבור בנה, וקודם נסעה עם בנה אל הרה"ק משינאווא זי"ע וכתבה קוויטעל אצל הגבאי, והעמידה עצמה בהשורה בין הנשים להיכנס להרה"ק משינאווא זי"ע, והיה שם קהל גדול שחיכו להיכנס להרה"ק משינאווא זי"ע, והילד שהיה קטן דחף עצמו ונעמד סמוך להרה"ק משינאווא זי"ע, וחכה עד שתגיע אמו עם

ויאמר השלום אביכם הזקן אשר אמרתם העודנו חי (מג, כז) פ"א כשהגה"ק רבי מרדכי דוב מהארניסטיפלי זי"ע, חתנו של הרה"ק מצאנז, בא פעם אחת לצאנז לבקר את חותנו הק', והרה"ק שמח עמו מאוד, ובבוקר אחר תפלת ש"ע לא אמרו תחנון לכבוד האורח הקדוש, כי חשבו יום זה ליו"ט, והיה שמה **הגה"ק רבי יחזקאל שרגא משינאווא זי"ע**, (תקע"ו-ו' **טבת תרנ"ט**) ומיד שראה שלא אומרים תחנון דפק על השולחן, וצעק, נא, תחנון, ואסף סביבו קצת אנשים ואמר עמהם תחנון, והרה"ק רבי מרדכי דוב זי"ע, כשראה זה המעשה, היה לפלא בעיניו על גיסו הק', איך הוא מרהיב עוז בנפשו לעשות מעשה זר כזה, שנראה לעזות גדול נגד אביו הק', והרה"ק מצאנז קרא לחתנו הקדוש ואמר לו, ראה נא איך בני רבי יחזקאל יש לו כל כך הרבה מסירות נפש עבורי,

ומובן כי הדברים האלה היה עוד יותר לפלא בעיניו, אבל כבר הבין כי יש בענין זה דבר עמוק מאוד ועבר מהמעשה הזה הרבה שנים, ומרן הגאון הקדוש מצאנז כבר נפטר ושל"ת, ורבינו היה ממלא מקומו, ושמו היה גדול בישראל, כי אלפים ורבות הסתופפו בצילו, ונתעורר פעם אחת הגה"ק רבי מרדכי דוב זי"ע, לנסוע לבקר את גיסו הקדוש משינאווא, ונסע שמה, ומובן כי היה אורח חשוב, ורבינו שמח עמו מאוד, והשתעשע ביחד ברוב אהבה וחיבה, ובבוקר אחר התפלה, פקד רבינו שלא לומר תחנון לכבוד האורח אבל האורח נתפלא מאוד, ואמר אחר התפלה לרבינו יש לי שאלה גדולה לשאול, הנה לפני איזה שנים כשהייתי בצאנז, וחותני הקדוש לא אמר אז תחנון, עשית אז רעש, וקבצת סביבך איזה אנשים, ואמרת עמהם תחנון, ועכשיו אתה בעצמך אמרת שלא לומר תחנון, מה זה? **ועל זה השיב לו רבינו** תדע גיסי כי דעתי היה גם אז כדעתו של אבי הקדוש שלא לומר תחנון, והסיבה שהיה אז, שעשיתי רעש ואמרת תחנון, עכשיו אחר פטירת אבי הקדוש אגלה לך סוד הענין, כי כמה שנים קודם פטירת אבי נתגלה לי, כי כבר הגיע הזמן של פטירת אבי הקדוש, ואני צריך להיות ממלא מקומו, להיות מנהיגן של ישראל, והרע לי מאד הענין וחשבתי איך לבטל זה, והחלטתי לחלוק על אבי בהרבה ענינים עד כמה שאפשר, כדי שיהיה נראה לפי ראות העין, כי כבר אני הוא המנהיג, ודעתו כבר בטלה, והצלחתי בזה הדרך להאריך ימי אבי בהרבה שנים, וכששמע זאת הגאון הק' רבי

והלאה הפסיק להשתעל, ושוב לא ידע מכל השיעול, והיה לו אריכות ימים, ופתאום ביום זה התחיל להשתעל, והיה לו לפלא שהרי כל חייו לא השתעל ומה נשתנה היום שהתחיל להשתעל, ונזכר שהיום נהיה בן שמונים שנה, וזה היה פשר החיוך שעלה על פניו.

הקוויטעל, ובנתיים התחיל הילד להשתעל כדרכו, והרה"ק משינאווע זי"ע האט זיך געגעבען א בייזער אהן אויף עהם ואמר לו "גענוג געהוסט, הער אויף צו הוסען, האסט צייט צו הוסען ביי די אכציג" (התעצבן עליו ואמר לו מספיק השתעלת, ותפסיק להשתעל, יש לך זמן להשתעל כשתגיע לגיל שמונים), ומאז

אורחות חיים

הלכות חנוכה "דיני אכסנאי"

הדינים האמורים בסעיף א', או שיוצא ידי חובתו מבעל הבית המדליק אף ללא השתתפות בפרוטה משום שדינו כ'סמוך' על שולחן בעל הבית, ונחשב לאחד מבני ביתו, וראוי להחמיר להשתתף בפרוטה אף באופן זה, ולדין הנוהגים במהדרין מן המהדרין ראוי שידליק בעצמו ובפרט באופן כזה, כאמור לעיל (מ"ב שם א, בה"ל שם ד"ה לתת, שעה"צ יט).

ובבב"ל דין זה: בחורים האוכלים וישנים בבנין הישיבה שלהרבה דיעות יוצאים ידי חובתם בשמן ופתילות השייכים לישיבה על ידי שאחד מדליק בשליחות הנהלת הישיבה ומוציא את כולם ידי חובתם שהרי הם סמוכים על שולחן הנהלת הישיבה, וראוי להחמיר שישתתפו כולם בפרוטה בהוצאות השמן והפתילות, או שהנהלת הישיבה תזכה במתנה על ידי שבחור אחד יגביה ויזכה בשביל כולם חלק בשמן לכל בחורי הישיבה, ולדין הנוהגים במהדרין מן המהדרין ראוי שכל בחור ידליק בעצמו וכן המנהג ברוב הישיבות.

אורח האוכל במקום אחד וישן במקום אחר צריך להשתתף בפרוטה עם בעל הבית במקום שאוכל, וכן הדין אם נוהג במהדרין מן המהדרין ומדליק בעצמו שידליק במקום שאוכל ולא במקום שישן (עפ"י דברי הרמ"א שם א), ולכן, מי שאינו נמצא בביתו בשבת חנוכה, ואוכל במקום אחד וישן במקום אחר ישתתף בפרוטה עם בעל הבית במקום שאוכל או ידליק שם בעצמו.

ובבב"ל דין זה: בחורי הישיבות ואורחים היוצאים ידי חובת הדלקת נר חנוכה מרבם המדליק ברבים בבנין המוסדות או בית המדרש שצריכים לאכול את סעודות ימי החנוכה או סעודת שבת חנוכה בבנין המוסדות ויוצאים ידי חובתם אף שישנים במקום אחר, ואם אינם אוכלים בבנין המוסדות אין יכולים לצאת ידי חובת ההדלקה מרבם, וצריכים להשתתף בפרוטה או להדליק בעצמם במקום שאוכלים.

בב"ל אופן שאדם יוצא ידי חובתו בהדלקת חבירו מחוייב לשמוע הברכות מחבירו משום שאם לא ישמע מכנים עצמו לספק ברכה על ראיית הנרות כפי שיב' להלן (עיי' מ"ב שם ד) ויבקש ממנו שיכוין להוציאו והוא יכוין לצאת יד"ח (בה"ח ב).

אכסנאי המתארח אצל חבירו בימי החנוכה ומדליקים בביתו נרות חנוכה, יוצא ידי חובתו במה שמדליקין בביתו, ואינו צריך להשתתף בפרוטה עם המארח, וכל שכן, שאינו מחוייב להדליק בעצמו (מ"ב שם ב) ולהלן יבואר שטוב שישמע הברכות מאחד המדליק, ובבב"ל זה: בן חוץ לארץ הנוסע לארץ ישראל ובני ביתו נשארים במקומם או להיפך, וכן הנוסע לרבו לשבת חנוכה ובני ביתו נשארים בבית,

אכן, בזמננו שמדליקים בפנים ונוהגים במהדרין מן המהדרין שכל אחד מבני הבית מדליק בעצמו דעת הרבה פוסקים שאף מי שמדליקים עליו בביתו מחוייב להדליק בפני עצמו משום שיש לחוש שיחשדוהו שאינו מדליק נר חנוכה [ואף לא יאמרו שמשתתף עם בעל הבית בפרוטה משום שנוהגים שכל אחד מדליק בעצמו] (מ"ב שם ז), ואף לדיעות אלו לא יברך

המתארח אצל חבירו בימי החנוכה, ואין מדליקים בביתו נרות חנוכה כגון שמתארח אצל חבירו יחד עם בני ביתו, או שבני ביתו מתארחים במקום אחר מחוייב להדליק נר חנוכה בעצמו ואינו יוצא בהדלקת המארח,

ומ"מ מעיקר הדין יכול ליתן פרוטה למארחו שיקנה לו מעט שמן תמורת פרוטה זו, ואז יוצא ידי חובתו בהדלקת המארח ודין זה נקרא 'משתתף בפריטי', או שיבקש מהמארח שיזכה לו במתנה חלק מהשמן והפתילות (בה"ח ב).

ובאופן כזה צריך האורח לקנות השמן הניתן לו במתנה על ידי אחד מדרכי הקנין הגבוהה וכדו', ואין מספיק שיאמר לו המארח שנותן לו במתנה, ויש אומרים שבב"ל האופנים שהאורח קונה מעט שמן מבעל הבית צריך המארח ליתן שמן בנר יותר משיעור ההדלקה שהוא חצי שעה - ונמצא השמן הנוסף בשביל האורח (שו"ע ומ"ב סי' תרעז, א), אכן, הנוהגים במהדרין מן המהדרין וכדעת הרמ"א בסי' תרע"א שכל אחד מבני הבית מדליק בעצמו ראוי שהאורח ידליק בעצמו ולא יסמוך על הדלקת המארח אפילו על ידי השתתפות בפרוטה וכן ראוי לנהוג ובפרט ראוי להחמיר בזה בנידון דגן משום כמה סיבות (מ"ב ג, ועיי' ש"ז מה שהאריך בטעם הדבר).

ובבב"ל דין זה: זוגות צעירים השוהים בכל ימי החנוכה או חלקם אצל ההורים שצריכים להשתתף בפרוטה או להדליק בעצמם ודוקא באופן שקבעו דירתם בבית ההורים לאכילה ולשינה

[ואפי' קבעו דירתם רק ליום או יומיים, כגון שבאו לשבת חנוכה (עיי' מ"ב דרשו תרעז, הע' 16)], אבל אם באו לסעוד סעודה באחד מלילות חנוכה בבית ההורים אין דירתם שם ואין מועיל שישתתפו שם בפרוטה או שידליקו שם בעצמם, אלא חייבים להדליק בדירת מגוריהם (בה"ל תרעז, ד"ה במקום).

וכן הדין במי שמתארח אצל אחד בשבת חנוכה יחד עם בני ביתו או שהוא מתארח אצל אחד ובני ביתו מתארחים אצל אחר כגון הנוסע לרבו ובני הבית נוסעים להוריו או להוריה - שאז אין מדליקים בביתו נרות חנוכה, ובני ביתו יוצאים במקום שהותם רק מדין 'אכסנאי' (עיי' מ"ב דרשו שם, הע' 4).

שני אורחים ששכרו דירה ושוהים שם יחד עם בני ביתם בימי החנוכה, נחלקו הפוסקים אם מועיל שישתתף אחד עם חבירו בפרוטה ויוציאו בהדלקת הנרות שיש אומרים שכל אחד דינו כבעל הבית בפני עצמו, ובאופן כזה אין דין 'אכסנאי' [כי רק באורח הקילון], ובאופן כזה בודאי עדיף שידליקו כל אחד בעצמו ובפרט לדין שנוהגים במהדרין מן המהדרין (בה"ל שם ד"ה עמו), ובבב"ל זה: שני משפחות ששכרו דירה ביחד לשבת חנוכה.

בן האוכל וישן בבית אביו בכל ימות השנה, וכן בחור ישיבה האוכל וישן בבית אחד מקרוביו בכל ימות השנה, נחלקו הפוסקים אם מחוייב להשתתף בפרוטה כדי לצאת ידי חובתו מבעל הבית המדליק בפריטי

לצאת ידי חובתו בהדלקה שמדליקים בביתו ולברך על ההדלקה שמדליק בעצמו יש אומרים שכיון שמכיון שלא לצאת בהדלקת בני ביתו חל עליו חיוב הדלקה, וממילא יכול לברך, ויש אומרים שכיון שחכמינו ז"ל פטרוהו בהדלקה שבביתו אינו יכול לומר שאינו רוצה לצאת בהדלקה זו, ולמעשה, ספק ברכות להקל, ולא ידליק בברכה אלא ישמע הברכות מאחר המדליק וידליק בעצמו, או שיבקש מאשתו שתדליק בשעה יותר מאוחרת והוא ידליק לפני שעה זו, ובאופן כזה יכול להדליק בברכה לכל הדיעות שהרי עדיין לא יצא ידי חובה בהדלקה שבביתו (שו"ע ומ"ב ג). (נערך ע"י הרה"ג ר' יעקב טרויבע שליט"א)

על ההדלקה מלבד באופנים האמורים בסעיף הבא (שם ח), והכרעת הפוסקים שיש להחמיר כדבריהם רק במי שיש לו חדר מיוחד לאכילה ושינה (שם ז), ולכן, אורח שמדליקין עליו בביתו ויש לו חדר נפרד לאכילה ושינה ואינו אוכל אצל בעל הבית ראוי שידליק בעצמו, וכן הדין בבן חוץ לארץ הנוסע לארץ ישראל ושכר לעצמו דירה ואוכל וישן שם, ובני ביתו מדליקים בבית. נחלקו הפוסקים בדין אורח שמדליקים בביתו נרות חנוכה ורוצה להדליק בעצמו נרות חנוכה ובכלל זה המתארח אצל חבירו [או בדירה שכורה] בשבת חנוכה ובני ביתו נשארו בבית אם יכול לכונן שאינו רוצה

הילולא דצדיקא

הרה"ק רבי אברהם ברנדזווין מסטרעטין זי"ע ג' טבת תרכ"ה

וחפזו ורחפו עצמותיהם, וסמרו שערות ראשם וקמו כמסמרים, ורצו בהתלהבות גדולה לתוך הביהמ"ד ונפג יינם, ושכחו אם כבר התפללו וכל מה שעבר עליהם, ונעשו ככריה חדשה, והתחילו להתפלל מחדש בצוותא חדא עם רבינו, ואז ראו ואמרו: אין זה כי אם איש אלקים קדוש [כן מובא בהקדמת ספר 'תכלת מרדכי' להגאון הגדול המהרש"ם זצ"ל מבערזאן, ומסיים שם, שמעת ההיא נתקשרה נפשו ברבינו, ואחרי פטירת רבו הרה"ק השר שלום מבעלזא זי"ע, התחיל להסתופף בצל רבינו תמידין כסדרן]

שמו היה נערץ ונקדש בעיני צדיקי הדור שהתייחסו אליו כקדוש ונורא, איש אלקים, עמוד צלותהו דישאל ופועל ישועות. כמו אביו הקדוש, התבלט הרה"ק רבי אברהם, בעבודתו העליאית מתוך דביקות נפלאה ונשגבה. בעת עמדו בתחינה לפני שומע תפילה ית"ש היה מרעיש עולמות, ושגת קולו נשמעה למרחקים. ואמנם "נודע בין החיים אשר החכמים הגידו על הרה"ק מאריה דאברהם שהיה עמוד העבודה, שנתן את כל כוחו בתפילתו הק' שהיתה שלהבת אש מתלקחת, והיה ממארי דצואר (עי' תיקון"ז לב, ב; לג, ב) להודות ולהלל, ותמיד היה מורגל בפיו ובפי רבותיו להזכיר שם דוד המלך ע"ה באהבה רבה ובנפש חפצה על שדבקו בשירי זמרה שלו". לא בכדי התבטא וגילה ה"שרף" מסטרעליסק זי"ע לפני אביו תלמידו הגדול הרה"ק רבי יהודא צבי זי"ע "על בנו זה ואחיו הק' שהם מגבורי דוד המלך עליו השלום".

כותב תלמידו המובהק אב"ד ניזנוב וראינו גודל צדקותיו, ויקר תפארת עבודתו. שכל עיקר עבודתו היתה רק להשלים נפש זולתו, לקרב אותם תחת כנפי השכינה, ובחכמתו לקח נפשות לאהבה, בנפש קשורה בנפש, עד שהרגישו

הסמך אותו אז בזה לנהל עדה קדושה ולקבל עול הנשיאות והמשיך להעלות את שלהבת הקודש אשר המשיכה סטרעטין מאשה של סטרעליסק.

כ"א שנים הנהיג את עדתו הקדושה, כשאלפים חוסים בצילו הקדוש, מתחממים מיקוד יקודו ונהנים מזיו אורו הבהיר. ביניהם היו נמנים גדולי וגאוני הדור כהגאון האדיר המהרש"ם מבערזאן זצ"ל – שאחר פטירת רבו כ"ק מרן מהר"ש מבעלזא זי"ע היה נוסע גם אליו

על גודל התלהבותו של הרה"ק רבי אברהם מסטרעטין זי"ע בשעת התפלה, סיפר תלמידו הגאון האדיר המהרש"ם מבערזאן זי"ע סיפור נפלא שראה במו עיניו בימי צעירותו בהיותו סמוך על שולחן חותנו הגה"ח ר' אברהם יקיר ע"ה מחשובי חסידי סטרעטין בק"ק בילקאמין, ומעשה שהיה כך היה: פעם נסע לשבות בק"ק בילקאמין, והתאכסן בבית חותנו הגה"ח ר' אברהם יקיר ע"ה הנ"ל, המהרש"ם היה אז אברך צעיר והיה נמנה על עדת חסידי בעלזא, אך בהיותו סמוך על שולחן חותנו, הלך עמו להתפלל בביהמ"ד שהתפלל בו רבינו.

ויהי בליל ש"ק התאספו חבורת חסידים בבית מדרשם, וגמרו אומר שלמחרת בצפרא דשבתא כעלות השחר יתאספו ביחד ויתפללו בהקלויז שלהם בבוקר השכם, וכאשר יגמרו התפלה יעשו קידושא רבא... ומשם ילכו כל החסידים להבית המדרש ששם מתפלל רבינו, בכדי להסתכל בדרך עבודתו שמתפלל בקולי קולות. וכן היה בבוקר השכם התאספו חבורת החסידים להתפלל בבית מדרשם, ואחרי התפלה עשו קידושא רבא, ויבאו להסתכל בעבודתו של רבינו, אך כאשר באו לחצר בית המדרש ושמעו את קולו האדיר, בהתחילו לאמר הפזמון ברוך שאמר בקול אדיר ובנעימות יתירה, רעדו

הרה"ק רבי אברהם מסטרעטין נולד לאביו הרה"ק רבי יהודה הערש מסטרעטין זי"ע ארבעה בנים היו להרה"ק רבי יהודה צבי מסטרעטין זי"ע, תלמידו המובהק וממשיך דרכו של הרה"ק ה"שרף" רבי אורי מסטרעליסק זי"ע, כולם ברורים כולם קדושים, המה: בנו בכורו רבי אברהם, רבי שמואל זאנוויל, רבי אליעזר מאזיפאלי ורבי חיים – שנפטר בימי עלומיו על פני אביו.

צדיקי הדור העריכוהו והעריצוהו וכולם ענו אחריו מקודש מקודש. גם אביו הקדוש התבטא אודותיו כי "אילו לא באתי לעולם אלא בשביל אברהמניו בני – דיני".

לאחר פטירתו של הרה"ק רבי יהודה צבי, ביום י"א אייר תר"ד לפ"ק, הוסמך בנו הרה"ק רבי אברהם על ידי קדוש ישראל מרוזין זי"ע אשר התבטא עליו: **והוא איש פלא.** וזה היה בעת שאביו – הרה"ק רבי יהודא הערש זי"ע – נפל לערש דוי, נסע רבי אברהם להרה"ק מרוזין זי"ע עם קוויטל ופ"נ לעורר רחמים מרובים על אביו הק'. כאשר בא לחצר קדשו ומסר הקוויטל התחיל הרה"ק מרוזין זי"ע לדבר עמו מעניני העולם, והוא בכל פעם ופעם היה עונה: השי"ת יעזור שיהיה לאבי רפואה שלימה, הרה"ק מרוזין זי"ע דיבר עמו עוד איזה ענינים מעניני עוה"ז, ולא שינה את טעמו אלא היו שומעים שאומר: השי"ת ישלח לאבי רפואה. כמובן שהשומעים חשבו שאין שום שייכות ושום קשר בין השאלות לבין התשובה, ומגודל צערו אינו יכול להסיח דעת ממצבו של אביו ולכן הוא מנסה כל הזמן לעורר את הרה"ק מרוזין על מטרת בואו אליו. אך כאשר יצא משם אמר הרה"ק מרוזין זי"ע: א פלא א פלא, אזא יונגער-מאן זאל אזוי ענטפירען אלעס צו דער זאך. ורבי אברהמניו אמר: שהרה"ק מרוזין זי"ע

עד שהיה מדבר תמיד במה שהיו מלכיות מתגרות, לצפות מזה לישועה, והיינו על דרך מאמר חז"ל (בר"ר פר' לב): אם ראית מלכיות מתגרות זו בזו – צפה לרגלו של משיח".

פעם השתהה הרבה סמוך לזמן המנחה, בעמדו ליד חלון חדרו ועינו משוטטות ברקיע. לאחר זמן סיפר למקורביו כי ראה אורו של משיח מתעורר בעולם, וסבר כי הנה הגיע יום בואו, לכן התעכב שעה ממושכת בציפיה להתגלותו.

ובאותו ענין. בספר "פאר יצחק" – תולדות מהרי"א מזידיטשוב (פרק טו אות טז) מובא המעשה שהיה בשו"ב מעיירה סמוכה לסטרעטין, שרבינו הק' העבירו ממשרתו ואסר לאכול משחיתתו. באותה עת עבר שם הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב זי"ע בדרכו לנישואי אחד מנכדיו, ויצאה שמועה שהרה"ק מזידיטשוב אכל משחיתת השו"ב הלזה. כתוצאה מכך פרצה מחלוקת בין חסידי זידיטשוב וחסידי סטרעטין, והרה"ק רבי אברהם בעצמו התבטא אז נגד הרה"ק המהרי"א מזידיטשוב, אף שהיה מחותנו. לימים חלה הרה"ק רבי אברהם ונפל למשכב, וכשתקפה עליו מחלתו, הציע לפניו חתנו הרה"ק רבי אורי מראהטין שאולי כדאי לשלוח שליח מיוחד לזידיטשוב לפייס את המהרי"א על הדברים שנאמרו נגדו. נענה לו רבינו: "וכי בשביל מה קראתי תגר עליו? הלא רק בשביל כך שידעתי שאילו רצה, היה משיח צדקנו כבר בא, ורק על זה היה לבי דוה, ובמה איפוא יש לו לפייסו?". ומסיים בעל המספר, חסיד זידיטשוב קמאי, שבזה גילה את דעתו, שלא עסקי שו"ב היו ביניהם, "כי אם על שלא מצא בו עזר כנגדו לקרב את הגאולה, שצדיק זה חיכה עליו בכליון עינים ממש", ומציין שהרה"ק מזידיטשוב באמת לא התרעם עליו כלל, "אדרבא, כשתקפה עליו מחלתו התפלל בעדו בכל עת ובכל שעה, ועבדו רבנו שלמא בהדיהו".

זרכו של הרה"ק רבי אברהם מסטרעטין זי"ע היה בקודש שבכל פעם שהגישו לו איזה דבר מאכל לאכול, היה מגיש בכף והריח המאכל, ובגודל קדושתו הרגיש אם יש איזה חשש איסור בהמאכל, ונפלאות יסופר, איך שהרגיש ברוח קדשו בהמאכל איזה צד איסור.

"אברהם אבינו אוכל חולין בטהרה היה" (ב"מ פז). בחינה זו אפשר להמליץ גם על רבינו אברהם, שיותר מכל היה נודע בזהירותו המופלגת בעניני טהרה. מדרכו בקודש היתה להטביל את כל כליו, גם לרבות הסדינים וכן המצעים שהיה מציעם במיטתו. מעולם לא בא אל פיו בשר

השני שעה ארוכה מבלי לדבר מלה אחת כשנפרדו דרכיהם אמר הרה"ק מאלעסק: לא ידעתי עד הנה עד היכן מגעת גדולתו של הצדיק מסטרעטין! (לב שמח החדש, פ"ה אות ד). **ומה לנו גדול מעדותו של אותו גאון וקדוש בעל ה"דברי חיים" מצאנז זי"ע** שמעיד בתשובותיו (ח"ב, חו"מ סי' לב מהדו"ת) בזה"ל: "הרה"ק רבי אברהם מילא מקום אביו, וישימו המשרה על שכמו להורות לבני ישראל דרכי ה', ובכל הגליל ינהו אחריו בית ישראל, ועל פיו יצאו ויבואו, כאשר ישאל בדבר ה'...", ולהלן עוד: "ידוע שהקדוש רבי אברהם ואביו הק' זלה"ה לא היו רבנים, ורק מחמת גודל קדושתם ויראתם, נשמעו דבריהם לכל הגליל, וינהו אחריהם ללמוד תורה ויראה מהם, גם נתנו להם נדבות לכבד יראי ה', ושאלו עצות כאשר ישאל איש בדבר אלקים, כי היו בעלי רוח הקודש, ותפילתם ודיבורם בקדושה עשו פרי".

צדיקי הדור אמרו שההבטה בצורתו מסוגלת ליראת שמים [הרה"ק בעל קדושת יו"ט זצ"ל מסיגוט נסע במיוחד לסטרעטין להסתכל ולהביט בצורתו הק'. אחר ששמע מהגה"ק בעל דברי חיים מצאנז זי"ע שצורתו מסוגלת ליראת שמים]. הוא פעל ישועות בקרב הארץ, ואלפי חסידים נהרו אליו להסתופף בצל קדשו ולהושע על ידו.

אהבה רבה שררה בין רבינו אברהם להרה"ק רבי שלמה – בן ה"שרף". נוראות יסופר, שכאשר חלה הרה"ק רבי שלמה את חוליו האחרון, נסע הרה"ק רבי יהודה צבי מסטרעטין לבקרו יחד עם בנו הגדול רבי אברהם, אך מיד כשנכנסו לבית החולה, צוה הרה"ק רבי יהודה צבי לבנו שיחזור ויסע תיכף לביתו, "ואף אמנם היה קשה הדבר לפניו ליסע לביתו, כי היתה לו אהבה גדולה עם הק' רבי שלמה זל"ה, אך היה מוכרח לקיים פקודת אביו הק' ונסע תיכף לביתו. ואחר איזה ימים, כאשר בא אביו לביתו, סיפר לו אביו הק' הטעם ששלח אותו לביתו, כי ראה שהק' רבי שלמה זל"ה רצונו ליקח אותו לחבר בעולם העליון, ובה ששלח אותו לביתו הציל אותו מזה, ונשאר בחיים".

ידוע ומפורסם היה בציפיותו התמידית לקץ הימין. וכה מספר תלמידו הגאון מניזנוב זצ"ל, שבכל הזדמנות היה חוקר ודורש לשמוע אם קיימות מלחמות בין האומות, "ופעם אחת באתי אליו על שבת פרשת החודש, ונתן לי שלום בעין יפה, ושאל אותי אם אדע מן חדשות בעל מלחמות".

גם בספר "סדר הדורות החדש" מציין עליו ש"היה מצפה גדול על קץ הגאולה,

אצלו נועם עריבות יקר ידידות, ועורר לבם ללמוד ולהתפלל בשמחה ובאהבה וביראה וענוה. ועיקר כל חמדתו לחבב ולייקר ולהאמיר את הנערים צורבי מרבנן, להלהיב לבבם לתורה ומצות, והיה אוהב ישראל למאוד, וביותר אנשיו שדבקו בו עמד לימין צדקם בלב ונפש, וכמה פעמים נכנס עבורם בעובי הקורה במלחמות חזקות ובצורות. **אוי לי בהזכרי,** כי נסע עבורי לכאן (=עיר ניזנוב) על שבת שקלים, בעת שהיה מחלוקת בעירי, ואז היה קור גדול מאוד, וכשמונה ימים לא נח ולא שקט, ועשה עבורי כל הטצדקאות כאלו הייתי בנו יוצא חלציו ממש, וכמה פעמים שהייתי מבקש ממנו אגרת, אמר: כתוב כפי דעתך ואני אחתום עליו! וכמה פעמים נכנס במחלוקת עם צדיקים עבור אנשיו, ואמר בזה"ל: עבור טלאים שלי אלך בדם עד צוואר יגיע! וכל מי שהי' צריך בקשה ורפואה נושע ממנו, כי מלבד גודל צדקותו היה בעל עצה טובה מאוד, וגם היה בקי מאוד בסגולות ורפואות יותר מכל בני ביתו.

וסיפרו לי, אשר בימי פטירת הרה"ק רבי דוד משה מטשארטקוב זי"ע, שאל הרה"ק מסטרעטין מאלו אנשים שבאו אליו על יו"ט אחרון של חג הסוכות, על שלום מרן הק' מטשארטקוב זצלה"ה. והשיבו לו, כי הקול נשמע שהוקל חליו מעליו. אבל הוא לא קיבל תנחומין, ושאל: מאיזה מקום אקח לי שמחת יום טוב? ויתמרמר מאוד, עד ששערו בנפשם שנפשו יודעת מאוד, כי זה האיש משה לא ידענו מה היה לו.

פעם ישב הרה"ק רבי אברהם מסטרעטין זי"ע עם הרה"ק רבי חנוך הענין מאלעסק זי"ע, ושוחחו בדברים העומדים ברומו של עולם, בתוך הדברים אמר רבינו: הנשמות בעולם העליון יש להם השתוקקות להתקרב זה לזה, אך כאשר יורדות לעוה"ז, הגופים מפרידות ביניהם, אך מי שמהפך החומר לצורה, לאיש כזה אין שום פירוד והפסק כלל. והנה בדורותינו אלה, מועטים המה בני עלייה הזוכים להפוך החומר לצורה, לזאת העצה יעוצה לאהוב את כל איש ישראל, ובה יתקרבו הנשמות זה לזה, לזה, וזהו שהמליצו חז"ל (ב"מ פ"ד). בלשונם הטהור 'אהבה דוחקת הבשר', כי ע"י שאוהבים את כל איש ישראל, דוחקת הבשר הוא הגוף שמפסיק בין הנשמות, ומתקרבות הנשמות זה לזה.

מסופר על הרה"ק רבי חנוך הענין מאלעסק, בעל "לב שמח" זי"ע, שנפגש פעם עם רבינו בעת זקנותו, על פרשת דרכים, התיישבו שני הצדיקים על שני ספסלים, זה לעומת זה, והביטו אחד אל

שנשחט על ידי שוחט שלא טבל קודם השחיטה, ובגודל קדושתו היה מרגיש כשהביאו לו בשר, אם השוחט היה זהיר בטבילה.

קדושתו של הרבי ר' אברהם מסטרעטין זי"ע עברה כל גבול, עד שלא השתמש בשום דבר טרם הטבילו במקוה טהרה, לרבות הלילקע ציביך (=מקטרת) שלו, לימים כשהיה מוטל על ערש דוי עד שאשתקיל מילוליה, ולא היה בכחו להוציא הגה מפיו, הציעה הרבנית את הסדין על מטתו, סדין שלא הוטבל מתחלה, והנה הבחינו המקורבים שהרבי ממאן לשכב, ומרמז משהו בידיו. לא ידע אף אחד מה כוונתו, עד שלבסוף נזכרה הרבנית מה שעשתה החליפה סדין "כשר", והרבי שכב במנוחה על מטתו. ובעסקנו במעלת הטבילה, יש בנותן טעם להביא דברי הרה"ק רבי אברהם שאמרם בפני הגה"ק בעל דברי חיים מצאנז זי"ע, עת שהו שני הצדיקים במרחץ קרעניץ. שאלו הד"ח: איך בכלל מועילה טבילה, בשעה שאדם נברא עפר מן האדמה, ויסודו מעפר, אם כן דינו ככלי חרס ואין לו טהרה במקוה. והשיבו הרה"ק מסטרעטין כי אמנם כן, עיקר הטבילה מסייעת לטהרת האדם לשבור לבו בתשובה שלימה, כי כן הדין בכלי חרס, שאם טבילה לא תועיל – שבירתו מוציאתו מטומאתו, והוא הוא שברון לב האדם.

קפידתו על כל קוצו של מנהג ישראל היתה לשם דבר. ומעשה בחסיד נכבד אחד שהופיע לפניו כשהוא לבוש בבגדי צמר, שלא כמנהג החסידים שהקפידו על כך משום חשש שעטנז. כשהעיר לו רבינו על כך הרהיב הלה וטען: ומה בכך, והלא גם הרה"ק מרוזין ובניו אחריו נוהגים כן... – בידעו את גודל הערצתו של רבינו להרה"ק מרוזין. הפסיקו רבינו על אתר: אמנם כן, הלא הכהן גדול היה לובש כידוע בגדי שעטנז, כדי לתקן את החטא של העולם... (שו"ת הד"ר להגאון מניזנוב זצ"ל, סי' כח). **בקרבו יקדה אהבה גדולה** לכל איש ישראל, והיה מדרכו להרבות בלימוד זכות על כל בן ישראל. נכדו הרה"ק ר' יהודה צבי מדאלינא זי"ע – בן חתנו הרה"ק רבי ישכר בעריש זי"ע – כותב בהקדמה לספר "תפלה למשה" מדודו הרה"ק רבי משה מסאמבור זי"ע, כי זקיניו הק' מסטרעטין נשאל פעם מצדיק אחד: "הנה שמעתי אומרים עליכם שאתם נותנים סגולות, והסגולות שלכם עושים פעולות בקרב ישראל, לכן תנו נא לי סגולה ליראת שמים. והשיב לו זקיניו הק': על יראת שמים אין לי סגולה, רק על אהבת שמים. ואמר לו הצדיק הק' – השואל: אדרבה, אהבת שמים היא עוד מדרגה יותר גדולה

מיראת שמים, תנו לי סגולה על זה. והשיב לו זקיניו ז"ל: אהבת ישראל [היא] סגולה גדולה לאהבת שמים, מי שיש לו אהבת ישראל באמת, בניקל יכול לבוא לאהבת שמים...".

על גודל מדרגת אהבת ישראל שיקדה בלב רבינו תמיד העובדא הבאה. פעם נסע חסיד מחסידי פרעמישלאן, על יומא דשוקא בעיר דורנא, באמצע הדרך אחזתו צינה ונצטנן עד מאוד, ולא היה לו מקום להניח ולחמם גופו שנתקרה. מאחר שהעיר דורנא היא קרובה לעיר סטרעטין, אמר בלבו: אכנס לעיר סטרעטין ואלין שם לינת לילה, ואי"ה למחר אבריא ואחזור לביתי. כן עשה, נסע לסטרעטין והגיע לשם אחר חצות לילה, נכנס לקלויז הגדול, ונשתטח על הספסל שאצל התנור, בינתים התגברה עליו מחלתו, והיה גונח ומילל מיסוריו, קול אנחותיו הגיעו לאזני רבינו, ובא אליו לשאול ממנו מה מצוקתו, האיש ההוא שהיה מחסידי פרעמישלאן, לא הכיר את רבינו, וסיפר לפניו איך שנצטנן באמצע הדרך, וכל גופו רועד מקור. אמר לו רבינו: אל תדאג, אעשה את כל מה שיש בידי לרפאות אותך, ובלבד שלא תצעק, בכדי שלא תעיר את הרבי והחסידים משנתם.

רבינו שהיה בקי בכמה מיני סגולות ורפואות, טיפל בו באהבה ובמסירות כאב רחמן, ורפא אותו ממחלתו, גם הביא לו מידי דמיכל ושתיה בכדי שישעוד את לבו, וכן הביא לו כרים וכסתות מביתו, והציע לפניו משכב, בכדי שינוח על משכבו, ולא זז ממנו עד שחטפתו שינה לעיניו. אח"כ הלך רבינו למשמש וציוה עליו: אמור להחסידים, אל תתפללו בבוקר בקלויז הגדול, ואל תגביהו קול בתפלתכם, בכדי שלא תקיצו את החולה שישן שם. החסידים התפללו בקלויז הקטן בקול נמוך.

בשעה עשר בבוקר ניעור האורח משינתו העמוקה, ועמד ממטתו בריא ושלם כבריה חדשה, וצעד לקראת חדר רבינו, בכדי לספר לו תהלת חסידיו, היקרים, שהם רחמנים וגומלי חסדים, וטורחים לכל עני ונכה רוח, אפילו אינם מכירים אותו. וכן חשב האיש בדעתו לילך אח"כ, ולחפש את החסיד שטרח עמו כל הלילה, בכדי להודות לו על טוב לבו. כיון שנכנס האיש אל חדר רבינו, הכירו מיד שהוא הוא החסיד שטיפל בו, ואחזתו חיל ורעדה והתעלף, אמר לו רבינו: תנוח דעתך יהודי חביבי, וכי רבי פטור מן המצות, אדרבא חייב אדם אפילו הוא מנהיג עדה, לטרוח לכל אדם מישראל. **מרגליה בפומיה** להמליץ טוב ולומר: **להודיע לבני האדם גבורותיו** (תהלים קמ, יב) "בני

אדם" נקראים העכו"ם, כמבואר בתוספות (ע"ז ג). וזהו "להודיע לבני האדם, היינו העכו"ם, גבורותיו, היינו הדינים. אבל לעם בני ישראל ישפיע להם חסדים טובים ורחמים רבים. גם אמר: **וגבורותיך יגידו** (שם פסוק ה) מלשון 'גודו אילנא' (דניאל ד, יא), ר"ל להכרית הגבורות והדינים מעל בני ישראל".

בעיר אחת במדינת רוסיה, דר אברך אחד מופלג בתו"ש, אשר בימי בחרותו הלך שמו לפניו ככלי מחזיק ברכה, עד שבא בקשר השידוכין עם בת גביר אחד אשר הכניסו לביתו וסיפק לו את כל צרכיו, וישב באהלה של תורה. ברבות השנים פתח לו חותנו בית חנות, וזרחה עליו שמש ההצלחה. שנים חלפו ועברו, וכבר עמדו הזוג כעשר שנים לאחר נשואיהם, ועדיין לא נפקדו בזרע של קיימא, ויחל לדרוש ברופאים, ויעצוהו לנסוע לרופא מומחה בעיר לעמבערג שבמדינת גאליציה. וילך האברך הלך ונסוע בדרך ארוכה עד שבא לעמבערג, ויבקר אצל הרופא מומחה אשר ייעץ לו להתרחץ במעיינות הישועה שבעיר המרפא קרעניץ, אבל דא עקא שהיה אז בימות החורף, באמצע ימי חנוכה, ושערי המרחץ בעיר קרעניץ סגורים בימות החורף, עד חודש 'מאי' שבתחילת הקיץ. כשמוע האברך את דברי הרופא, נפל רוחו בקרבו והיה אובד עצות, הרי אי אפשר לו לחכות ה' חדשים מחנוכה עד חודש מאי, עד שיפתחו שערי העיר קרעניץ, ואיך ישא פנים בחזרו לביתו בלי שום תרופה, הרי בודאי יצוה עליו חותנו לגרש את אשתו. ככה הסתובב ברחובות קריה עיר לעמבערג, ודאגתו בלבו מאין יבוא עזרי. פתאום הגיע לאזניו קול שירה וזמרה, וילך אחרי הקול, עד שהגיע להקלויז דחסידי סטרעטין, ויכנס שמה, וראה לפניו חבורת חסידים ואנשי מעשה היושבים בצוותא חדא במסיבת חנוכה, ומפצחים בשירה ורנה לד'. מגודל מרירת לבבו לא התיישב בין החסידים רק הסתובב בהקלויז אנה ואנה.

ויגש אליו אחד מזקני החסידים, ויאמר לו: למה נפלו פניך, הרי אנו עומדים בימי הלל ושמחה, תשתתף גם אתה במסיבת החסידים, ככה דיבר הזקן אל לבו, עד שגילה האברך לפניו את כל מצוקת לבבו הנכאב. ויאמר לו החסיד הזקן: אל תדאג דאגת מחר, תבוא אתנו ביחד להסתופף בצל רבינו הק' רבי אברהם זי"ע מסטרעטין על ש"ק, ושמה בודאי תפקד בדבר ישועה ורחמים. ויעש האברך כעצת החסידים, ויסע לסטרעטין על שבת חנוכה, במוצאי יום מנוחה נכנס אל הקודש פנימה, ושפך לפניו את צרת נפשו,

שהרופא המומחה מלעמבערג יעץ לו לנסוע לקרעניץ, והרי אין פותחים שערי העיר עד חודש מאי. כשמוע רבינו את דבריו, אמר לו: הלא כבר אמרו חז"ל (שבת כ"א:) 'מאי - חנוכה!!' תסע לביתך ותושע בזרע של קיימא.

כשמוע האברך את דברי רבינו שנאמרו בלהט קודש, הרגיש בקרבו שנהפך פתאום לאיש אחר, ובהיות שהיה מוצאו ממדינת רוסיה, ורבים מצדיקי סביבתו, היה דרכם לבקש סכום כסף קצוב לפדיון נפש, בכדי לפעול ישועה, לזאת שאל: יקבע נא רבינו סכום כסף זיך אויסציבעטען. אך שונה היה המנהג בזה בסטרעטין, ויען לו רבינו: תן כפי מה שאתה רוצה. אך האברך התעקש בדבר שרבינו יקבע לו סכום כסף. אז עצם רבינו את עיניו למשך כמה רגעים, ויאמר לו: תקבל עליך, שאם תלד בן זכר, תצום כל ימי חיך ביום הולדתו משך מעת לעת שלם. האברך נסע בחזרה לביתו מלא התחזקות, ומדברי רבינו לא נפל מאומה ארצה, ויפקד בבן זכר שנולד ביום הכיפורים.

פ"א הי בעיר אחת סמוך לסטרעטין איש חסיד אחד מחסידי המפורסמים, ונפל למשכב על ערש דוי ר"ל, והלך הרה"ק לבקרו, ויהיב ל"י ידי ואוקמי (ברכות ה' ע"ב), וצוה הרה"ק ליסע תיכף במהירות גדולה לביתו, ובדרך נהפכה המרכבה, והי' נס גדול שלא הי' להם שום מכשול והיזק, והרה"ק בכל פעם ופעם צוה לנסוע במהירות גדולה, וכאשר הגיע לעיר סטרעטין, לא הלך לביתו כדרכו, אך הלך במרוצה גדולה עד בית התפלה הנקרא "דאווינשטוב" של אביו הק', וישב תיכף על הכסא של אביו הק', והי' יושב שם כמה שעות, ובכל פעם ופעם פניו נעשה כלפיד אש, ואחר איזה שעות הלך לביתו, וסיפר שהשטן הוא המלאך המות בעצמו, רץ אחריו, והי' רוצה להזיק לו, ומחמת שישבתי על הכסא של אבי הק', לא הי' לו רשות לגשת אלי.

הרב הקדוש מהר"א זי"ע אבד"ק לאנצוט [בע"ס יודעי בינה] שהגיד להרה"ק רבי אברהם מסטרעטין זי"ע שהיו יחדיו במרחץ טריסקוויץ בעת שהי' אצלו לבקר את החולה (הרה"ק מסטרעטין שהי' בעל יסורין גדול מאוד ר"ל), עמשאחז"ל בב"ר (פ' תולדות ומובא ברש"י עה"כ אורריך ארור ומברכך ברוך) צדיקים תחלתן יסורין וסופן שלוה, עפ"י מה דאמר' בברכות (ה' ע"ב) דא"ל חביבין עליך יסורין, א"ל לא הן ולא שברן יהיב ל"י ואוקמי, ע"כ זהו שאמרו צדיקים תחלתן יסורים וסופן שלוה, (אומרים לא הן ולא שברן, ר"ת שלוה, ע"כ היסורים

ההם בדלים מהם), ומתרפאים כנז'.

פ"א הרה"ק מסטרעטין ואחיו הרה"ק רבישמואל זיינוויל וגם אחיו הרה"ק רבי אליעזר נסעו, והיתה הנסיעה דרך עיר אלעסק, והלכו הג' אחים להרה"ק רבי בעריש מאלעסק זל"ה שהי' סגי נהור, והי' בעל רוח הקודש, וכאשר באו לביתו, הלך לקראתם, ואמר בזה"ל: ברוך הבא. הרבי ור' יהודא הירש'ס קינדער, וכיבד אותם והעמיד כסא מקודם להרה"ק רבי אברהם ואח"כ לאחיו, וכאשר הלכו ממנו, אמר להאנשים העומדים שם, מה שהייתי מאריך כ"כ רבי ורב יהודא צבי, כי ראיתי הרבי הרה"ק מסטרעליסק והרה"ק רבי יהודא צבי באו עמהם, מחמת זה אמרתי רבי, כוונתי על הק' מסטרעליסק, ורבי יהודא צבי, איך האב נאך ניט גיזעהן אזוי א גיטרייער טאטע זאל ניט אפטרעטין דיא קינדער רגע אחד, ומה שהעמדתי מקודם הכסא להרה"ק רבי אברהם, כי ראיתי שהרה"ק רבי יהודא צבי עומד לימיו.

הרה"ק רבי אברהם מטשע סטרעטענער זי"ע הי' אצל הרה"ק מצאנז, וכיבד אותו בקאווע, וכאשר שתה הקאווע אחז הציקער בידו ושתה בלי ציקער, ושאל אותו הרה"ק מדוע אינו שותה עם ציקער, והשיב לו: דוד המלך ע"ה אמר (תהלים ל"ד ד') אין שלום בעצמי מפני חטאתי, והענין הוא, כי באמת אם האדם אינו חוטא אזי כל אבריו וכל עצמותיו הם כאבר וכעצם אחד, כיון שכל האברים והעצמות שלו יש להם אך רצון אחד לעשות רצון הש", וממילא כיון שהם כאבר א', ישתמש כל אבר וכל עצם השימוש של חבירו ג"כ, דהיינו אם אוחז הציקער רק בידו, ואפילו אינו נותנו לתוך פיו, עכ"ז ממשיך היד את טעם המתקיות שבו לתוך הפה, כאילו הי' לוקח הציקער לתוך פיו, כי אין חילוק כלל אם נתן לתוך היד או לתוך הפה, כי כל אבר עושה פעולות כל האברים שצריך הגוף, אבל באם חטא ל"ע, אזי אין שייכות בין אבר לאבר, כי כל אבר יש לו רצון ותאוה לדבר אחר כמובן, ולזאת יש פירוד גדול ביניהם, ואין ביכולת כל אבר לעשות רק הפעולה שלו, וזה שאמר דוד המלך ע"ה אין שלום בעצמי, שאין להם שלום ואחדות לעשות פעולה שלו ושל חבירו, מפני חטאתי, כי אם לא הייתי חוטא אזי הי' שלום בעצמי, וכל אבר שלי היה עושה הפעולה שלו ושל חבירו, וספרו אח"כ החסידים שלו, שלקחו הציקער שהי' אוחז אז בידו, ולא הי' בו שום טעם מתקיות, כי המשיך את המתקיות לתוך פיו ע"י ידו.

פ"א הי איש אחד שהי' מחוסר בנים שהי' מסתופף בצל קדשו, ובכל פעם ופעם הי' עיקר בקשתו שיפקד ד' אותו בזרע

של קיימא, והרה"ק לא הי' משיב על בקשתו כלל, וחלפו ועברו כמה זמנים וכמה שנים, פעם אחד נסעה אשת האיש הנ"ל להרה"ק מאלעסק זי"ע, ומסרה לו את כל התכשיטין שלה, ובכתה לפניו במר נפשה שיצוה את ברכתו שתפקד בזש"ק, ויברך אותה, והבטיח לה שתלד בן זכר, וכן הי' ויפקד ה' את האשה ותהר, ויהיה כמשלש חדשים ובא זמן הנסיעה שהי' דרכו ליסע לרבו הק' מסטרעטין, ולא הי' רצונו להזכיר שאשתו מעוברת, שלא יקפיד עליו מה שנוסע לצדיק אחר, וכאשר נתן לו הקוויטיל עם פ"ג, ולא הזכיר כלל שום רמז רמיזא שאשתו מעוברת, אך הק' הי' לו טהור עינים, וכאשר קרא בהקוויטיל נעשה פניו כלפיד אש, ופניו נשתנה לכמה גוונים, ובכל פעם הי' מתאנח ובירך להאיש הנ"ל בברכתו הקדושה שיהי' לו אריכות ימים ושנים ובבריאות השלימה, והי' זה לפלא גדול בעיניו, אשר מעולם לא שמע כזאת מרבו, והי' לו יסורים גדולים מזה ונסע לביתו, אחר איזה חדשים נפל האיש על ערש דוי, וחלה למות, והרה"ק הי' באותו הזמן בעיר קאמינקע, ושלח האיש הנ"ל שליח מיוחד עם פ"ג לעורר עליו רחמים, כי הי' מאנ"ש המפורסמים, וכאשר בא השליח עם פדיון נפש, ודיבר הרה"ק עמו בדברים אחרים, ולא בירך להאיש החולה הנ"ל, והלך השליח לביתו בפחי נפש, אחר זה באה השמועה כי האיש הנ"ל הלך לעולמו, אז פתח הרה"ק ואמר בזה"ל: מופתים איז דאס קלענסטי, אך הצדיק צריך לראות התיקון נפש של כל איש ואיש, הן מגלגול זה והן מגלגול הקודם, והצדיק צריך לתקן אותו ואת נפשו, ויש שהתיקון נפש שלו שיהי' לו בנים, ויש אשר התיקון נפש שלו שלא יהי' לו בנים, כי הצער שיש לו מזה שאין לו בנים זה תיקון לנפשו וכדומה, והנה האיש הנ"ל התיקון נפש שלו הי' שלא יהי' לו בנים, וכעת שהוא נוסע לצדיק אחר, והבטיח לו שיהי' לו בנים, ומחמת זה הי' מה שהי'.

ואמנם, מדרכו בקודש היה לומר בשעה שהזכירו לפניו חולה הזקוק לרפואה, שהלה אינו חולה במחלה זו שקבעו הרופאים אלא בחולי אחר, והיה מכנה את המחלה בשם אחר, וכך היה ממשיך לו רפואה. ופעם אמר רמז לכך בכתוב: "הנני גורש מפניך את האמורי והכנעני והחתי והפריזי והחוי והיבוס" (שמות לד, יא) - היינו דיש סגולה לבטל החלאים הרעים הבאים על ידי הקליפות והשרים של ז' עממין, לחדד את החולאת ולכונתו בשם אחר, והוא שנאמר (שם כג, כג): 'כי ילך מלאכי לפניך והביאך אל האמורי והחתי והפריזי והכנעני החוי

והיבוסים והנחשיות. שבכך יכחיד את המחלה.

דרכו של הרה"ק רבי אברהם מסטרעטין זי"ע היה לבקר בבית אחיו הרה"ק רבי אליעזר מאזיפאלע. באחד מביקורים אלו, כך יסופר, קנה הרבי ר' אליעזר דגים גדולים לכבודו של האורח הדגול – אחיו, והוסיף לאמר לו, כי "מהדגים רואה אני שהנך אורח הגון." "לכאורה איזה שייכות יש לאורח עם דגים", תמה האח, "עד שהמליצה בפי העולם שהדגים מוצלחים כפי האורח." "אלא", המשיך הרבי ר' אברהם, "דגים נוטריקון י"ג מ'כילין ד'רחמי, ואור"ח גם נוטריקון א'ל רחום ויחונן אירך א'פים רב חסיד ואמת, ולכן שייכים אהדדי." **מרבית חסידי סטרעטין** היו עניים ואביונים הרה"ק רבי אברהם מסטרעטין זי"ע עמד להם כרועה נאמן להושיעם מצרות נפשם, וכאשר בא אליו חסיד אומלל והזכיר בתוך פתקתו בקשה על פרנסה וצורכי הבית, מקודם היה מעניק לו נדבה הגונה, ורק אז הטיף עליו מטללי ברכותיו. **והוא מרגלא בפומיה דרבינו:** כתיב (בראשית י"ד, י"ח-י"ט) 'ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין... ויברכהו ויאמר: מקודם הוציא לחם ויין, ורק אח"כ 'ויברכהו', מכאן אנו למדין שרק ברכה שיש עמה נתינה, היא ברכה של ממש. בשל כך, היו וותיקי חסידי סטרעטין נמנעים מלהזכיר בקשה גשמית בתוך פתקיהם, בחששם שרבינו יפזר להם את פרוטותיו האחרונות, ובקשתם היתה רק על עניני עבודה ויראת שמים. בקשתם אכן נתקיימה במלואה, שכן היו חסידי סטרעטין ידועים כיראי שמים מרבים, ועניים מרודים.

נוהג היה רבינו, שהיה מטמין הקוויטלך ומעות הפדיונות שקיבל מאנשי שלומו, בתוך דפי ספר תהלים שלו, לאחר זמן היה מפזר המעות לעניים ואביונים, ולא הניח לביתו אף פרוטה אחת, עד שהיה שורר בביתו עניות ודלות.

פעם אחת, הגיעו מים עד נפש, ביתו היה ריקן מכל, העוללים שאלו ללחם ואין. באין ברירה, כאשר יצא רבינו מחדרו המיוחד לבית התפילה להתפלל תפילת שחרית, נכנסה הרבנית והוציאה שטר כסף אחד שהיה טמון בין דפי ספר תהלים. כאשר חזר רבינו מתפילתו הרגיש בדבר, קרא אליו הרבנית ואמר לה: שמעו נא ודעו, יהודים עניים ואביונים שבאו עד משבר, חסכו את פריסת לחמם האחרונה בכדי להביא אלי מעות פדיון, שאעתיר בעדם בתפלה להפקד בדבר ישועה ורחמים, לזאת כל עוד שאין אנו סמוכים ובטוחים שאכן נושעו היהודים ההם, אין לנו רשות לנגוע בממון זה. ולזאת, אדברה

אם יכולה את לעזור להחסיד המסכן הזה, ולהביא לו ישועה, רשאית את להשתמש בכסף זה שלקחת, אבל באם לאו, אסור לך לשלוח בו יד, ועליך להחזירו מיד ממקום שהוצאתיו!! כאשר שמעה הרבנית את דברי רבינו נחרדה לנפשה, והחזירה הכסף למקומו בספר תהלים. ספר תהלים זה עבר בירושה מדור לדור, עד הדור האחרון.

מאמרותיו הק'

זאת תורת העולה היא העולה על מוקדה (ויקרא ו, ב). "זאת תורת העולה" – כך צריכים ללמוד תורה: "היא העולה על מוקדה" – באופן שיהיה מוכן לעלות על המוקד ממש, בשעה שהוא עוסק בתורה, והוא שרמזו חז"ל בדבריהם הקדושים (סוכה כח): "אמרו עליו על יונתן בן עוזיאל, בשעה שיושב ועוסק בתורה, כל עוף שפורח עליו מיד נשרף".

הוא היה אומר: ה' מלך גאות לבש (תהלים צד, א) – "הגאות שמשליכין עם קודש, הוא כביכול, השי"ת, עושה מזה לבוש".

בספר אמרי רצון (אות י"א) מובא שמנהגו של הרה"ק רבי אברהם מסטרעטין זי"ע היה דרכו בקודש להשיב "לחיים ולברכה והצלחה" בשלחנו בשב"ק כשנתנו לו לחיים, ואמר על זה, כי הצלחה הוא לשון מבקע, כפירוש התרגום ויבקע וצלח, ומלשון וצלחו הירדן, כי לפעמים חלילה נסתם מאדם צינור הברכה וחיים, צריך לבקש הצלחה לצלוח ולפתוח הצינור שלא יהיה נסתם להמשיך ברכה וחיים עכ"ל.

פה להם ולא ידברו עינים להם ולא יראו (תהלים קטו, ה) אמר הגאון רבן של כל בני הגולה ר' שלום מרדכי הכהן זצלה"ה אב"ד בערזאן, ששמע מפה קדוש מדבר ה"ה הצדיק יסוד עולם רבי אברהם מטשא מסטרעטין זי"ע, שאמר: הבורא ית"ש ברא את האדם ברמ"ח אברים, כדי שיעבוד בהם את השי"ת בכל אבריו, וא"כ הוא פלא איך האדם אינו רואה מסוף העולם ועד סופו. גם כל מה שמדבר האדם בפיו היה צריך להתקיים, ומפני מה אינו כן. והתירוץ הוא, כי אם היה האדם רוצה להביט בעבדות ה' או לדבר בעבדות השם, לא ישמש באבריו רק בחפץ ה', בודאי לא היה שום מחיצה בפני עיניו, וכל דבוריו היו מתקיימים. אבל האמת היא פה להם' שהם משתמשים עם פיהם לצורך עצמם, לפיכך 'ולא ידברו אין ממש בדיבורים שמדברים בפיהם. 'עינים להם' שאין משתמשים בעינים רק בחפצי ה' אך לצורך עצמם, משום זה 'ולא יראו'. 'אזנים להם' משתמשים עם האזנים לצורך עצמם, לפיכך 'ולא ישמעו', עכ"ל.

יהי רצון מלפניך שומע קול בכיות (תפילת יו"כ). שמעתי שעט"ר א"א זצ"ל, מה שאמר בשם הרה"ק והטהור רבי אברהם מסטרעטין זי"ע, שאמר לפרש מה שאומרים בתפלת יו"כ 'יהי רצון מלפניך שומע קול בכיות', שהיינו הקב"ה שומע ומאזין אם בר ישראל עושה אפילו רק קול של בכיה, עכלה"ק. **הוא היה אומר** חלילה לו לאדם לחשוב שעבודתו היא בזכות עצמו, אלא אך ורק בכח קדושת כלל ישראל. והוא שרמז הכתוב: **איש מזרעך לדורותם אשר יהיה בו מום לא יקרב להקריב לחם אלוקיו** (ויקרא כא, יז) כלומר, אותו הסבור "שקדושתו הוא מכוח" אינו אלא בעל מום, ועליו נאמר: "אשר יהיה בו מום", לפיכך: "לא יקרב להקריב", אלא עליו לדעת ולהאמין "דכל קדושתו בא מכח ישראל". **לעומת זאת היה אומר,** שהאדם אשר לבו נשבר בקרבן, בכחו להמשיך השפעות טובות לכל העולם. וכך מסופר: פעם אחת בא אליו "איש חסיד מעיר בויברקא, ושמו אפרים זלמן ציצית-מאכער, על שבת בראשית, והיה עומד באכסניא. והנה אחר קריאת התורה קודם תפילת המוסף הרגיש שיש לו חולשת הלב מאוד, הלך והתפלל תפילת המוסף ביחידות, והלך לאכסניא ועשה קידוש ואכל הסעודה, ושכב על מטתו לנוח מעט, ואחר זה הלך בחזרה לבית התפילה של רבינו הק', אשר כבר היה יושב בשולחנו הטהור. וכאשר האיש הנ"ל פתח הדלת וראה איך שרבו יושב בשלחנו וכל החסידים סביבו, אז עלו בלבו הרהורי תשובה, והיה מתחרט מאד על אשר עזב לשמוע תפלת מוסף וקדושת כתר מרבו הקדוש, שהיה ממש בוקע עולמות בכח תפלתו, והוא הלך למלאות כריסו ובטנו, והיה מתחרט על זה, ולבו נשבר בקרבן לאלף שברים. וכה היה מעמיק במחשבתו עד שניגש להשלחן הטהור, אז רבינו הק' הרגיש מחשבתו ולבו הנשבר, ופתח ואמר: כתיב **ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה,** והפירוש כן הוא: 'ואד' – לשון שבר (ראה ע"ז ב). – אם לבו של אדם נשבר בקרבן, 'מן הארץ' היינו מהארציות שלו, אז בכח שברונו לבו באמת – 'והשקה את כל פני האדמה' – הוא ממשיך השפעות טובות וישועות לכל העולם".

במוצאי שב"ק פרשת מקץ, אור לג' סבת שנת תרכ"ה לפ"ק, בסיום ימי החנוכה, שהיה באותו שבת, החזיר נשמתו הטהורה ליוצרה, ומנוחתו כבוד בסטרעטין.

ראוי לציין כאן דברי תלמידו הגאון רבי יחיאל מיכל היבנער זצ"ל, אב"ד ניזנוב (בספרו שו"ת "נחלה לישראל"), אשר היה

